

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE RUILVERKADELING

*Aan Mr. Dr. P. KNAPEN,
mijn oud-patroon, op de 10de verjaardag
van mijn begin als stagiair.*

Inleiding.

De wet van 25 juni 1956 op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van de wet, heeft een belangrijk tekort aangevuld in de Belgische wetgeving.

De omringende landen zijn op dit stuk jaren voor geweest : Duitsland (Pruisen) 1872; Ierland 1891; Zwitserland 1912 bij de invoering van het burgerlijk wetboek; Nederland 31-10-1924; Oostenrijk 2-8-1932; Frankrijk 9-3-1941; Denemarken 25-4-1949 (1).

Bij de verwezenlijking van de ruilverkaveling ondervindt men weerstanden die voortspruiten, deels uit louter conservatisme, deels uit onkunde omtrent de wet.

Het doel van deze commentaar is tweeledig. Hij wil aantonen welke de gebreken zijn van de huidige toestand, en aan de hand van weerleggingen van de voorkomende bezwaren, de betrokkenen overtuigen van het belang en van de mogelijkheden die de wet hun biedt.

Anderzijds heeft de commentaar tot doel de betrokkenen — eigenaars, vruchtgebruikers en gebruikers — een middel ter hand te stellen om hun belangen te behartigen bij gelegenheid van de uitvoering van een ruilverkaveling. De praktijk heeft geleerd dat de betrokken partijen maar belangstelling krijgen voor de ruilverkavelingsverrichtingen op het ogenblik van de toedeling van de kavels. Nochtans zijn de mogelijkheden die hun dan nog ter beschikking staan uiterst gering, daar praktisch de ruilverkaveling dan definitief is.

Deze personen moeten weten welke hun rechten en verplichtingen zijn.

Onderhavige commentaar wil alleen een nadere omschrijving geven van de wet van 25-6-1956, en deze uitleggen waar ze niet duidelijk is.

De gegevens voor de commentaar werden geput uit de parlementaire documenten. Persoonlijke beschouwingen en gegevens « de lege ferenda » werden opzettelijk weggelaten, als niet passend in het opzet.

De rechtspraak, op dit ogenblik praktisch onbestaande, zal de tekst van de wet verder aanvullen.

Historiek

1. Ruilverkaveling is in België een nog vrij jonge werkelijkheid. Wanneer de andere Europese landen zich reeds eerder met dit probleem bezighielden, werd een wet dienaangaande pas op 25 juni 1956 in het Belgisch Parlement goedgekeurd.

Hieruit mag men evenwel niet besluiten dat tot in 1956 de Belgische rechtsgeleerden aan dit probleem geen aandacht hebben geschonken.

Integendeel. Reeds in 1912 liet Professor E. Van Dievoet een artikel verschijnen in « Dietse Warande en Belfort », waarin hij, na onderzoek van de bestaande toestand, oorzaken en gevolgen, aandacht besteedt aan de opwerpingen die tegen de ruilverkaveling worden gemaakt, verwijst naar wat reeds in het buitenland werd verwezenlijkt, naar de verscheidene fiscale voorschriften die in België werden ingevoerd om tot vrijwillige verkaveling te komen door ruilingen, en besluit dat de ruilverkaveling uit kracht van de wet ook in België zal « leven » indien de invoering ervan gepaard gaat met de nodige voorlichting (4).

Dank zij Professor E. Van Dievoet, toen lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, werd het probleem aangesneden bij de bespreking van de wet van 9-4-1921 op de landpachten in de verwoeste gewesten.

Het heeft evenwel nog 45 jaar geduurd, vooraleer het Belgisch parlement zich met het probleem van de verplichte ruilverkaveling uit kracht van de wet heeft ingelaten.

2. In België had men veeleer aandacht voor hergroepering van de gronden door individuele ruilingen. Om deze ruilingen aan te moedigen werden er door een reeks van wetten ernstige verminderingen toegepast op de registratie- en overschrijvingsrechten :

— wet van 1-7-1869 : die het registratie- en overschrijvingsrecht voor ruiling van goederen bracht respectievelijk op 0,65 % en 0,50 % op de waarde van het minste lot;

— wet van 17-6-1887 : die het registratierecht bracht op 0,10 % op de ruil van niet-bebouwde landelijke eigendommen waarvan de koopwaarde voor elk der kavels 150-maal het kadastraal inkomen niet te boven

gaat, en waarvan al de in de ruil begrepen goederen in dezelfde of in aanpalende gemeenten gelegen zijn;

— de wet van 26-7-1952 die een vast recht invoerde van 40 F op de ruilingen van onroerende onbebouwde goederen waarvan de verkoopwaarde van ieder der percelen niet 600-maal het kadastraal inkomen overtrof.

Deze wet zou in grote mate de niet-toepassing bewerken van de wet van 4 mei 1949.

3. Op 10 maart 1948 diende de toenmalige Minister van Landbouw een wetsontwerp in bij de Senaat strekkende tot ruilverkaveling (3). Dit voorstel voorzag twee verschillende regelingen: de ruilverkaveling bij overeenkomst, en de ruilverkaveling uit kracht van de wet. De verenigde commissies van Landbouw en Justitie waren de mening toegedaan, dat dringend een wet moest tot stand komen om ruilverkaveling van landeigendommen bij overeenkomst mogelijk te maken. Het was hun bedoeling langer te blijven staan bij het tweede gedeelte betreffende ruilverkaveling uit kracht van de wet (4).

Het ontwerp werd bijgevolg gesplitst, en de ruilverkaveling uit kracht van de wet, werd weggelaten.

De wet van 4 mei 1949 regelt de vrijwillige ruilverkaveling. Ingevolge de ontbinding van de kamers in 1950 verviel het tweede gedeelte over de ruilverkaveling uit kracht van de wet.

De resultaten van de wet van 4 mei 1949 zijn ontgoochelend. Op 60 aanvragen die werden ingediend, konden er slechts vier worden ingewilligd: de andere betroffen gewone ruilingen. In het geheel werden 213 ha 46 a 27 ca verkaveld in 13 jaar. Het is trouwens zeer moeilijk onder een groot aantal eigenaars een algemeen en voldoende blijvend akkoord tot stand te brengen (5).

4. Op 24 november 1954 diende de toenmalige Minister van Landbouw een afzonderlijk wetsontwerp in, dat in grote trekken gelijk was aan het ontwerp van 1948, en dat leidde tot de wet van 25 juni 1956 (6).

Deze wet werd opgesteld naar het voorbeeld van de Ruilverkavelingswet van 1938 in Nederland, alhoewel er belangrijke verschillen bestaan, o.a. inzake de organisatie (7).

Nut van de ruilverkaveling

I. De agrarische toestand in België.

5. De Belgische Landbouw is gekenmerkt door een aanzienlijk aantal kleine bedrijven.

Onder de oorzaken van dat verschijnsel kunnen genoemd worden:

a) de bepalingen van ons burgerlijk wetboek. Ons erfenisrecht bepaalt dat niemand kan gedwongen worden in onverdeeldheid te blijven (art. 815), dat ieder van de mede-erfgenamen zijn deel kan vragen in natura van de roerende en onroerende goederen van de nalatenschap (art. 826), en dat men bij de verdeling, zoveel mogelijk, dient op te nemen, in elke kavel, dezelfde hoeveelheid roerende goederen, onroerende goederen, rechten of schuldvorderingen van dezelfde aard en dezelfde waarde (art. 832, al. 2).

Volgens Professor E. Van Dievoet liggen de oorzaken veel verder in de tijd, nl.: 1) de wijze waarop de oude Germanen de grond in bezit namen: de landstreek werd in velden (Gewannen) ingedeeld naar de aard en de hoedanigheid van de bodem; in elk dezer velden kreeg ieder een strook grond te bebouwen,

zodanig dat ieder bezit uit verscheidene van elkaar gescheiden stukken bestond: vandaar de Gemenglage.

2) «in ons erfrecht, zoals het sinds eeuwen in de costuymen van onze verschillende provinciën leeft. Alleen de leengoederen waren onverdeelbaar en aan het eerstgeboorterecht onderworpen; de gelijke verdeling onder de erfgenamen was algemeen voor elk ander goed in voege» (8).

b) Als tweede oorzaak kan genoemd worden het feit dat vele industrie-arbeiders destijds als bijverdienste het beroep uitoefenden van landbouwer, wat ook het ingebruiknemen van kleine oppervlakten grond tot gevolg had.

c) Als ondergeschikte oorzaken kunnen nog vermeld worden: de uitbreiding van de verkeerswegen die de landerijen doorkruisen op ondoelmatige wijze, en de onbeperkte handel in landbouwgronden.

«Sinds de Franse omwenteling heeft elke eigenaar van landelijke goederen het recht over deze naar goeddunken te beschikken: als elk ander goed is de grond aan het vrij verkeer onderworpen. Als we nu nagaan dat onze dichte landelijke bevolking snakt naar grond, en anderzijds dat niet-landbouwers in de grond een goede geldplaatsing zien, dan kunnen we gemakkelijk begrijpen hoe de grondhandel noodzakelijk een grote uitbreiding nemen moest. Hoe kleiner de te koop gestelde stukken, des te groter de vraag, dus ook des te groter de verkoopprijs» (9), (10).

6. Deze overdreven verdeling van de landbouwgronden heeft economisch nadelen. Doch anderzijds wordt door het bestaan van kleine en middelmatige landeigendommen een rechtvaardige verdeling bereikt van het nationaal inkomen.

Het is nooit de bedoeling geweest van de wetgever op dit stuk in te grijpen. Trouwens, de normale evolutie van de landbouwbedrijven gaat naar een gestadige uitshakeling van de kleine uitbating. De vergelijking tussen de gegevens van de algemene landbouwtellingen in België, gehouden op 15-5-1950 en 15-5-1959, bewijzen de achteruitgang ten volle.

Onderstaande tabel illustreert dit (11):

Grootte klasse:	1950 Aantal	%	1959 Aantal	%	Vershil tussen '50 en '59 Aantal	%
1 ha - 3 ha	92.699	37,4	55.274	28,3	— 37.425	— 40,4
3 ha - 5 ha	51.361	20,7	37.792	19,4	— 13.569	— 26,4
5 ha - 10 ha	58.154	23,4	52.451	26,9	— 5.703	— 9,8
10 ha - 20 ha	32.431	13,1	35.105	17,9	+ 2.674	+ 8,2
20 ha - 30 ha	7.805	3,1	8.325	4,3	+ 520	+ 6,6
30 ha - 50 ha	3.628	1,5	3.961	2,1	+ 333	+ 9,2
50 ha - 100 ha	1.781	0,7	1.871	1,0	+ 90	+ 5,0
meer dan 100	311	0,1	309	0,1	— 2	— 0,6
Totaal:	248.170	100	195.088	100	— 53.082	— 21,4

Tussen 1950 en 1959 is het aantal van de kleine bedrijven (1 tot 5 ha) verminderd met 6,9 %, terwijl het aantal middelmatige bedrijven (10-20 ha) en de grote bedrijven (+ 20 ha) vermeerderd is met 4,8 % respectievelijk 2,1 %.

7. Dit fenomeen houdt verband met de leefbaarheid van de bedrijven. Aangenomen wordt dat een bedrijf om leefbaar te zijn 2 volle werkkrachten moet kunnen tewerkstellen. Dit is maar mogelijk indien de te bewerken oppervlakte voldoende groot is. In België schommelt deze oppervlakte tussen 8 en 17 ha, naargelang de natuurlijke streken van het land (12).

Voegen wij daaraan toe dat alleen de kleine bedrij-

ven die hun exploitatie hebben aangepast, t.t.z. door zich te richten naar gespecialiseerde culturen, nog rendabel zijn. De andere bedrijven, die zich aan een traditionele exploitatie hebben gehouden, zijn onleefbaar geworden. Alleen oudere exploitanten blijven zich nog handhaven, doch de jongere generatie heeft deze bedrijven verlaten.

8. Een ander kenmerk van de Belgische landbouw is een abnormale verbrokkeling van de landbouwgrond.

De landbouwbedrijven zelf zijn in een overdreven aantal en ver van elkaar liggende percelen verdeeld, die dan nog soms zeer ver van de hoeve afgelegen zijn.

Op de kadastrale plannen komen daarvan typische gevallen voor. Volgens de kadastrale gegevens bestaan er 5.685.000 onbebouwde percelen (tuinen en bossen niet inbegrepen). Indien men aanvaardt, wat waarschijnlijk is, dat de 739.000 bedrijven van minder dan 1 ha 1 miljoen percelen omvatten, dan blijven er 4.685.000 percelen voor de 252.000 bedrijven van méér dan 1 ha, welke 1.721.000 ha vertegenwoordigen. De gemiddelde oppervlakte zou dan ongeveer 36 aren bedragen en het gemiddeld Belgisch bedrijf zou gemiddeld 19 kadastrale percelen van 36 aren omvatten.

Deze theoretische berekening wordt bijgetreden door de onderzoeken in de praktijk:

— het station van landbouweconomie te Gent stelde vast in een onderzoek in 1948, in de zand- en polderstreek, bij 266 bedrijven gemiddeld 13 percelen. Daarenboven en is op 5 percelen één gelegen op méér dan 1 km van de hoeve, en vele percelen zijn ingesloten.

— Een onderzoek door de nationale maatschappij voor de kleine landeigendom, ingesteld in 1952, wijst uit dat in 950 gemeenten met 16.800 bedrijven, het gemiddeld aantal percelen per bedrijf 7 bedraagt. Vele van deze percelen zijn soms zeer klein. Hetzelfde onderzoek wijst uit dat 16 % ingesloten zijn ⁽¹³⁾.

— Bij gelegenheid van de ruilverkaveling werden volgende vaststellingen gedaan:

Aanduidingen vóór de ruilverkaveling

	Gingelom	Roloux	Arbre-bij-Aat	Les Avins Condroz
Aantal gebruikers	248	37	53	74
Totale oppervlakte	735 ha	252	223 ha	510 ha
Aantal in gebruik zijnde stukken:	29 a 53 ca		65 a	
Gemiddelde oppervl. per stuk:	1.273	123	212	196
Gemiddeld aantal p. gebruiker	57 a 76 ca	2 ha 04	1 ha 05	2 ha 60 a
Aantal ingesloten	5,13	3,3	4,2	6,8
	719	13	66	47

II. Nadelen van de huidige toestand.

9. De nadelen van een dergelijke toestand zijn zo vanzelfsprekend dat een korte opsomming ervan kan volstaan: het brengt tijdverlies met zich mede wegens over en weer lopen van het ene perceel naar het andere, en met de verplaatsingen van het bedrijf naar de percelen; het toezicht over al deze versnipperde percelen wordt bemoeilijkt en vergt steeds verplaatsingen; ongetwijfeld is de versnippering een vruchtbare bodem voor betwistingen van overgang en afpaling, verwar- ring van eigendomsgrenzen en grensoverschrijdingen;

zowel mensen als dieren ondervinden hierdoor een bijkomende vermoeienis; het materieel ondergaat een spoedige slijtage en kan voorzeker onvoldoende benut- tigd worden; stippen we nog aan het terreinverlies ingevolge het groot aantal toegangswegen en schei- voren, de gebrekkige en tijdrovende bewerking, met verminderde produktiviteit van de boorden van de velden. De versnippering werkt eveneens het gebrek aan belangstelling in de hand voor onderlinge ver- standhouding met het oog op bewatering, grondver- betering en drainering, aanleg van uitbatingswegen.

Kortom al deze moeilijkheden verhogen de exploi- tatiekosten en maken de landbouw minder winstge- vend. De volksmond drukt dit zeer kernachtig uit: «Hoe verder van zijn land, hoe dichter bij zijn scha» ⁽¹⁴⁾. Het is juist deze nadelige toestand die de ruilverkavelingswet wil verbeteren.

III. Voordelen van de ruilverkaveling.

10. Het doel van de ruilverkaveling is, door het weg- nemen van deze nadelen of het verminderen ervan, de bruto-opbrengst bij de landbouwer te verhogen, en de produktiekosten te verlagen.

Door aaneensluitende en regelmatige kavels te vor- men zal men dadelijk tot bepaalde positieve resultaten komen.

De tot nog toe uitgevoerde ruilverkavelingen tonen aan, dat men het aantal kavels zeer sterk kan drukken:

Aantal grondstukken

<i>Gemeenten</i>	<i>Vóór de ruilverkaveling</i>	<i>Na de ruilverkaveling</i>		
	<i>Eigenaars</i>	<i>Gebruikers</i>	<i>Eigenaars</i>	<i>Gebruikers</i>
Gingelom	1.326	1.273	612	366
Arbre-bij-Aat	315	212	162	109
Roloux	247	123	118	67
Les Avins-en- Condroz	216	196	181	143
Matagne-La- Petite	645	680	172	204

De groepering van de kavels brengt met zich mede:

— vermeerdering van de nuttige oppervlakte: door afschaffing van erfdienstbaarheden van doorgang, van talrijke afsluitingen, door de aanzienlijke verminde- ring van onproduktieve oppervlakten (v.b. scheivo- ren);

— meer rationeel gebruik van de machines;

— vermindering van de afsluitingskosten;

— vermindering van het tewerkgestelde personeel;

— vermindering van kostelijke procedures tussen geburen i.v.m. eigendomsgrenzen en afpalingen. De ge- schillen hieromtrent hebben geen reden meer van be- staan, daar de nieuwe afpaling alle onzekerheid weg- neemt.

Deze nieuwe kavels zal men zo dicht mogelijk leg- gen bij de bedrijfszetel: hierdoor wordt niet alleen tijd gewonnen, maar nutteloze verplaatsingsinspanningen worden vermeden.

Daarenboven zal elke kavel een rechtstreekse uitweg krijgen naar de openbare weg. Het is wel te verstaan dat niet iedere kavel noodzakelijkerwijze een recht- streekse uitweg zou hebben. Het nagestreefde doel is bereikt, wanneer een kavel, die niet aan de openbare weg grenst, een uitweg heeft over een of meer kavels die aan dezelfde eigenaar toebehoren of door dezelfde gebruiker bewerkt worden ⁽¹⁵⁾.

IV. Opmerkingen tegen de ruilverkaveling.

10. Een eerste opmerking is van sentimentele aard. Het valt sommige landbouwers soms zwaar gronden te moeten verlaten, die zij van oudsher bewerkten, die zij gekregen hebben door vererving, of gronden die door de familie steeds gehuurd werden van dezelfde eigenaar. De nieuwe generatie is minder vatbaar voor deze gevoelerige argumentatie.

Dit bezwaar moet echter wijken voor de voordelen die de ruilverkaveling biedt. Een degelijke voorlichting die op methodische wijze gedaan wordt, zal de landbouwers overtuigen van het voordeel van de ruilverkaveling (16).

11. Bij de groep van de eigenaars ondervindt men wel enige weerstand omwille van de kosten die zij in de bewerkingen te dragen hebben. Het is inderdaad zo, dat alleen de eigenaars moeten tussen komen in de kosten.

Dit argument mag toch ook weer niet overdreven worden. De administratieve kosten, de kosten van opmeting en afpaling, de kosten van verlijden van de akte, van registratie, zegelrechten en de kosten te betalen op het hypotheekkantoor zijn volledig uitgeschaald.

Alleen vallen ten laste van de eigenaars maximum 40 % van de kosten van wegenet, waterwegen en aanverwante werken, en van cultuur-technische werken. Gezegde 40 % der kosten kunnen nog verminderd worden met de toelage van de Provincie en van de Gemeente.

Zo bedroegen van de ruilverkaveling der gemeente Gingelom de door eigenaars te dragen kosten slechts 7 %.

De eigenaars hebben daarenboven het recht, bij de vaststelling van de nieuwe pachtvoorwaarden, een verhoging van de pachtprizen te bedingen. (zie lager nr. 46)

Voegen wij daaraan toe dat de mogelijkheid bestaat deze kosten betaalbaar te stellen op lange termijn. (nr. 57)

13. Sommigen houden voor, dat de ruilverkavelingswet een verkapte toepassing zou zijn van collectivisme, en een aanslag zou inhouden op de privaateigendom.

Dat wet op de ruilverkaveling doet geen afbreuk aan het systeem van de private eigendom (17). Het initiatief om tot de ruilverkaveling te komen behoort de eigenaars. Er is geen sprake van gedwongen ruilverkaveling tegen de wil in van de eigenaars en de gebruikers. Wel integendeel: de ruilverkaveling zal in ons land slechts daar tot stand komen, waar de meerderheid van de betrokken eigenaars en gebruikers het verlangt.

Ruilverkaveling uit kracht van de wet steunt niet zozeer op dwang dan wel op overreding en voorlichting (18).

Op dit stuk wijkt onze wetgeving af van deze van de naburige landen, waar aan de regering een veel ruimere bevoegdheid is toegewezen (19). Merkwaardig is in onze wetgeving de directe medewerking van de gebruikers aan de ruilverkavelingsverrichtingen (20). Dit is een logisch gevolg van de specifieke toestand van de Belgische landbouw waar 66 % van de grond bewerkt wordt door pachters, en van het ruime doel dat de wetgever zich heeft gesteld. Het wetontwerp streeft de gelijktijdige verwezenlijking na van een dubbel doel: de ruilverkaveling van de eigendom parallel te laten verlopen met de groepering van de bedrijven (21),

14. Een andere opwerping is: de ruilverkaveling is

overbodig werk, daar deze bestendig zal worden aangevreten door de gevolgen van ons erfopvolgingsstelsel en door de menigvuldige overdrachten die zullen plaats vinden.

Bij de bespreking van de wet heeft men zelfs de gedachte geopperd de nieuwe verkavelde percelen definitief onverdeelbaar te verklaren, naar het voorbeeld van sommige buitenlandse wetgevingen, waar de verplichting bestaat de vergunning aan te vragen van een openbare dienst voor elke nieuwe verdeling (22).

De wetgever heeft dit voorstel van de hand gewezen om reden dat men op dit terrein in aanraking komt met de grondbeginselen van ons burgerlijk recht en met een eeuwenoude traditie.

De geschiedenis spreekt deze mening tegen. In de landbouwlanden waar wettelijke ruilverkavelingen zijn tot stand gekomen, behouden deze een merkwaardige stabiliteit.

Zelfs zo men na 2 of 3 generaties zou moeten opnieuw beginnen, dan zou ze alleszins gedurende deze periode ten goede zijn gekomen van de landbouw.

Daarenboven geeft de ruilverkaveling aanleiding om belangrijke grondverbeteringen, wegenwerken enz. uit te voeren (23).

15. Tegen de ruilverkavelingswet werd ook wel eens de ongrondwettelijkheid (van de wet) opgeworpen (24).

In ons huidig systeem van ruilverkaveling wordt de ontzetting uit een onroerend goed gecompenseerd door de toewijzing van een ander onroerend goed van dezelfde waarde.

De vraag stelt zich of dergelijke handelwijze strookt met de bepalingen van art. 11 van de grondwet volgens hetwelk de vergoedingen in geld moeten uitgekeerd worden.

Naar het advies van de Raad van State is het antwoord op de vraag naar de grondwettelijkheid onzeker.

Indien de onteigende de aangeboden schadeloosstelling in natura aanvaardt, dan is er geen probleem.

Er wordt aanvaard dat het beginsel van schadeloosstelling in een geldsom niet van dwingend recht is en het staat de partijen vrij in gemeen overleg daarvan af te wijken (25).

Indien de onteigende het aanbod weigert, kan hij dan verplicht worden, zonder de grondwet te verkrachten, in compensatie, een vergoeding in natura te aanvaarden?

Volgens het advies van de Raad van State kan worden voorgehouden, dat de grondwet, « wanneer zij bepaalt dat ter compensatie van de ontneming van een eigendom een schadeloosstelling zal worden betaald, zij een minimum aan waarborgen oplegt, maar een andere, voordeliger wijze van schadeloosstelling niet uitsluit. In deze gedachtengang zou men kunnen beweren, dat de toewijzing van een voor economische exploitatie beter geschikte grond, ter compensatie van een grond waar de exploitatie minder geschikt is, voordeliger is dan de toekenning van een schadeloosstelling in geld » (26).

De Raad van State besluit: het zal de zaak van de wetgever zijn zich uit te spreken.

De wetgever heeft geopteerd voor de compensatie in natura, daar de nieuwe kavels die de oude kavels vervangen, aan de Staat zouden toebedeeld worden in zijn hoedanigheid van eigenaar. « Welnu, wijl geen van beide soorten grond voor de openbare dienst bestemd zijn, zou de Staat niet anders kunnen doen dan die gronden opnieuw verkopen om aldus terug in het bezit te komen van geldsommen die hij heeft moeten uitgeven. De rol die de Staat in dergelijk geval zou

moeten spelen, zou gans vreemd zijn aan zijn normale zending.» (27)

Wet op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van wet

I. Algemene bepalingen (artt. 1-3)

Doel van de wet (art. 1) :

16. De algemene doelstelling van de wet op de ruilverkaveling wordt omschreven in het eerste lid van art. 1 : zij beoogt een betere economische exploitatie van de landeigendommen.

Op te merken valt dat de wetgever niet het woord «landbouwgrond» heeft gebruikt, dat de beperkte betekenis heeft van «bebouwde grond». Integendeel, het is de uitdrukkelijke bedoeling geweest de werksfeer van de wet zoveel mogelijk te verruimen. Aldus worden in de ruilverkaveling eveneens opgenomen : onbewerkte percelen, heidegrond, braakliggende gronden, schaarbossen, enz. (28).

Deze betere economische exploitatie wil men bereiken door :

1. de verbrokkelde en verspreid liggende gronden om te vormen tot aaneensluitende en regelmatige kavels;

2. aan de nieuw gevormde kavels een eigen uitweg te verschaffen. De zin van deze bepaling werd reeds besproken in nr. 9;

3. de nieuwe kavels zal men situeren zo dicht mogelijk bij de bedrijfszetel.

17. Om deze drie gezegde middelen uit te werken, zal de ruilverkaveling, waar dit nodig mocht blijken, gepaard gaan met het aanleggen van nieuwe wegen, met verbetering van de bestaande wegen, de afschaffing van buiten gebruik gestelde wegen, de aanleg en verbetering van afwateringen, de afschaffing van buiten gebruik gestelde waterlopen, met grondverbeteringswerken zoals drooglegging, bevoeiing, egalisatie en ontginning van de gronden. De noodzakelijkheid van werken uit te voeren, doet zich voor bij elke ruilverkaveling.

Onderstaande tabel geeft ter inlichting de prijs en de totale lengte van de uitgevoerde werken (29) :

Ruil- verkavelingen	Verkavelde oppervlakte (in ha)	Prijs van de werken (bedrag v. d. toew. in F)	Tot. lengte v. uitgev. werken (in m)
Arbre-bij-Aat	223	2.463.923	4.353
Gentines	577	7.519.329	12.800
Gingelom	735	11.748.248	18.167
Huissignies	467	8.205.096	12.584
Kruishoutem	1.260	24.573.879	32.503
Les Avins	506	3.460.408	9.792
Oleye	481	5.228.668	11.101
Ormeignies	648	3.463.606	5.825
Roloux	244	5.218.527	7.889

18. Eigendommen die uit de ruilverkaveling gesloten worden (art. 2) :

Niet alle eigendommen mogen in de ruilverkaveling worden opgenomen.

Worden aldus uitgesloten :

1. eigendommen die tot het openbaar domein behoren. Vallen niet onder de uitsluiting, de buiten-

gebruik gestelde wegen en waterlopen die bij K.B. werden afgeschaft en in het geheel van de te verkavelen gronden worden opgenomen.

Deze uitsluiting is evenmin van toepassing op het privaat domein van de Staat, de Provincie en de Gemeente of de openbare instellingen. Tot het privaat domein van de Staat, Provincie en Gemeente behoren de goederen die niet dienen tot het gebruik van het publiek. Het zijn deze goederen waarvan de openbare lichamen eigenaar zijn op dezelfde wijze als de particulieren : hetzij zij tot een bijzonder doel worden aangewend, hetzij de openbare lichamen er een rechtstreeks inkomen uit trekken. Vb. : schoollokalen, schouwburgen, weidegronden, gemeentebossen (30).

2. De landschappen die krachtens de wet van 7 augustus 1931 geklasseerd werden door de koninklijke commissie van Monumenten en Landschappen. Deze commissie kan evenwel machtiging verlenen om gezegde landschappen toch in de ruilverkaveling te laten opnemen.

3. De Minister van Landbouw heeft steeds het recht bepaalde onroerende goederen uit de ruilverkaveling te weren, nl. die wegens hun «gebruik of bestemming» ongeschikt zijn om als landbouwgrond in gebruik te worden genomen, vb. bossen, alhoewel een alleenstaande houtopstand van kleine oppervlakte in het ruilverkavelingsontwerp kan opgenomen worden, vb. bouwgrond. De exploitatie als landbouwgrond van deze terreinen moet als voorbarig worden aanzien. De waarde ervan ligt merkkelijk hoger dan die van de eigenlijke landbouwgronden, en de opnemings ervan zou praktische moeilijkheden medebrengen voor de schatting van de gronden en voor de toebereiding van de nieuwe kavels.

Evenwel zal men een perceel niet uitsluiten alleen omwille van zijn ligging langs een openbare weg. Door de aanleg van nieuwe wegen zullen praktisch alle kavels langs een weg komen te liggen, wat de waarde, in de waardeberekening, van de meer afgelegen gronden zal doen stijgen (31).

De schorren worden niet uit de ruilverkaveling gesloten. Op een bepaald tijdstip kunnen deze wel onbebouwd zijn, doch later kunnen ze als landbouwgrond in aanmerking komen (32).

4. De gronden die toebehoren aan de door de Minister van Landbouw erkende rechtspersonen, waarvan het maatschappelijk doel de natuurbescherming is.

5. De gebouwen. Een uitzondering wordt gemaakt voor alleenstaande gebouwen die meegaan met de grond : vb. een afdak op een weide, een loods voor gereedschappen.

Het spreekt vanzelf dat de eigenlijke hoevegebouwen uitgesloten blijven : deze vormen het middelpunt waar rond de gronden gegroepeerd worden.

19. Terminologie (art. 3) :

Volgens het algemeen gebruik in Engeland en in Nederland, geeft de wet een reeks bepalingen, die in een bepaalde betekenis gebruikt worden.

a) Eigenaar : onder het woord eigenaar wordt verstaan zowel de eigenaar, grondbezitter, die zelf zijn goed exploiteert, als de naakte eigenaar.

b) Gebruiker : is gebruiker zowel de grondeigenaar, die zelf zijn goed exploiteert, als de vruchtgebruiker, als de pachter die de grond huurt.

Soms gebeurt het, meestal buiten kennis van de eigenaar, dat tussen pachters onderling, percelen worden uitgewisseld. De vraag stelt zich, wie bij de ruilverkaveling zal moeten optreden : de pachter op wiens

naam de pacht staat, de eigenlijke huurder dus, ofwel de feitelijke gebruiker : d.i. deze die het goed werkelijk gebruikt, bebouwt en het genot heeft van de oogst.

De verenigde commissies van Landbouw en Justitie hebben zich eenparig uitgesproken ten gunste van de feitelijke gebruiker.

De argumentatie van de verenigde commissies is geweest :

a) De feitelijke gebruiker alleen heeft belang bij de verkaveling. Voor de huurder is dit perceel zonder belang, daar hij geen gebruik meer heeft van het goed, en daar hij nog slechts in naam huurder is.

b) Anderzijds hebben deze ruilingen plaats met het oog op een onderlinge verkaveling en groepering van de gronden. Dit resultaat is uiterst gering voor het nagestreefde doel der ruilverkaveling, en het ware een miskenning geen rekening te houden met die ruilingen (33).

Het advies van de Minister van Openbare Werken is niet beslissend. Buiten dit advies zal de Minister van Landbouw rekening houden met de tussenkomsten van het gemeentebestuur.

c) Voegere kavel : iedere kavel, om het even welke, zoals hij is vóór de ruilverkaveling.

d) Nieuwe kavel : iedere kavel, uit de nieuwe verkaveling, zelfs al heeft hij geen wijziging ondergaan, en zelfs wanneer hij niet aan een ander eigenaar of gebruiker wordt toebedeeld.

e) Rechter : de vrederechter van het kanton op het grondgebied waarvan het grootste gedeelte van de te verkavelen gronden gelegen is.

II. Voorafgaande procedure (artt. 4-11)

20. Beslissing tot ruilverkaveling (art. 4) :

Het initiatief tot de ruilverkaveling behoort de Minister van Landbouw.

Van ambtswege of op verzoek van ten minste drie belanghebbende eigenaars of gebruikers kan de Minister van Landbouw, na raadpleging van de Minister van Openbare Werken, een beslissing tot ruilverkaveling treffen. Een amendement waarbij werd voorgesteld dat de Minister zou verplicht worden tot het onderzoek over te gaan indien hij daartoe verzocht werd, werd verworpen, omdat de commissie van oordeel was, dat, op verzoek van drie eigenaars of gebruikers, de Minister gehouden is een onderzoek te doen, behalve indien blijkt dat de aanvraag geen kans tot slagen heeft (34).

Het feit dat ook de gebruikers een ruilverkaveling kunnen aanvragen, vloeit logisch voort uit het ruime doel dat de wetgever zich heeft gesteld, en uit de specifieke toestand van de Belgische landbouw. (Zie *supra* nr. 12.)

De vraag wordt gesteld of de bewuste aanvraag ook kan uitgaan van een landbouwvereniging, een openbaar bestuur of een openbare instelling. De oorspronkelijke tekst voorzag deze mogelijkheid. Later werd het toekennen van die bevoegdheid aan een landbouwersvereniging, een openbaar bestuur en een openbare instelling geschrapt.

« Men heeft gevonden dat dit een nodeloze herhaling was : indien bedoelde lichamen persoonlijk eigenaar of gebruiker zijn van landeigendommen, is hun geval uitdrukkelijk geregeld in de wet; zoniet moet hun optreden in die hoedanigheid niet worden voorzien, daar hun leden zelf kunnen handelen » (35).

De aanvraag volstaat niet om tot de ruilverkaveling te komen. De wetgever heeft eerst een onderzoek ge-

21. Eerste onderzoek (art. 5) :

De Minister van Landbouw laat door de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom een onderzoek « de commodo et incommodo » naar het nut van een ruilverkaveling instellen.

Deze raadpleging wordt zeer breed opgevat. Niet alleen de eigenaars, vruchtgebruikers en gebruikers worden geconsulteerd, doch ook de houders van andere zakelijke rechten.

Het onderzoek begint met het opmaken van volgende documenten :

1. Een perceelsgewijs plan van al de te verkavelen gronden.

2. Een lijst waarop naast elke kavel vermeld wordt :

a) de naam, het adres van de eigenaar;

b) de naam, het adres van de vruchtgebruiker;

c) de oppervlakte van de kavel;

d) de naam, het adres van de gebruikers, met opgave van de totale oppervlakte door ieder in bedrijf genomen.

De gegevens onder a), b) en c) worden verstrekt door het kadaster. De gegevens onder d) worden verstrekt door de eigenaar, vruchtgebruiker of verpachter. De Minister van Landbouw of zijn gevolmachtigde vraagt bij een ter post aangetekende brief mededeling van die gegevens. De eigenaars, vruchtgebruikers of verpachters zijn verplicht de gevraagde gegevens te verstrekken. Ingeval zij nalaten te antwoorden binnen de 8 dagen na ontvangst van bovenvermelde brief worden de opzoekingen, die noodzakelijk zijn geworden door hun nalatigheid, op hun kosten uitgevoerd. De termijn van 8 dagen is vrij kort, doch de sanctie geldt alleen voor personen van slechte wil; de anderen kunnen de redenen van hun in gebreke blijven aan de Minister mededelen (36).

De wetgever heeft geen strengere straffen willen voorzien (bv. schorsing of definitieve beroving van het stemrecht op de algemene vergadering), daar aldus de gewenste medewerking van al de betrokkenen in de ruilverkaveling in het gedrang zou komen.

De Minister van Landbouw kan eveneens alle andere inlichtingen vragen die hem nuttig mochten blijken.

3. Een schema waarop vermeld worden :

a) de uit te voeren werken; wegen, waterlopen, cultuur-technische werken zoals drooglegging, bevoeiing, egalisatie, ontginning;

b) de raming van de uitgaven;

c) de raming van de jaarlijkse lasten van kosten van bedrijf;

d) de raming van de kosten van onderhoud en toezicht betreffende de vaste kunstwerken;

e) de aanwijzing van het gedeelte der uitvoeringskosten dat eventueel de eigenaars ten laste komt (zie *infra* nr. 49 en 61).

Deze gegevens moeten de Minister van Landbouw een idee geven van de budgettaire weerslag van de uitvoering van de voorgenen ruilverkaveling, en anderzijds worden de belanghebbenden vooraleer zij tot de doorvoering van de ruilverkaveling moeten beslissen, in kennis gesteld van de lasten die zij zullen moeten dragen.

22. Nederlegging van de stukken (art. 6)

Indienen der bezwaren (art. 7) :

De in art. 5 voorgeschreven documenten worden neergelegd in de gemeenten op wier grondgebied de in het plan opgenomen gronden zijn gelegen, en ter be-

schikking gehouden van alle belanghebbenden ten gemeentehuize. Gedurende 30 dagen kan iedere belanghebbende er kennis van nemen.

Het ter inzage leggen van deze stukken wordt op een drievoudige wijze bekendgemaakt:

a) Het wordt aangekondigd door aanplakking op de plaats van de officiële bekendmakingen.

b) De nederlegging wordt bekendgemaakt in de overige vormen die voor de officiële bekendmakingen in de betrokken gemeenten gebruikelijk zijn: bv. omgeroepen.

c) De burgemeester of de gemachtigde schepen draagt er zorg voor dat iedere eigenaar, vruchtgebruiker en gebruiker van deze ter inzage-legging kennis gegeven wordt bij een ter post aangetekende brief.

In deze brief worden de dagen en de uren opgegeven waarop bezwaren kunnen worden ingebracht bij de burgemeester of de gemachtigde schepen, bijgestaan door een gemachtigde van de Minister van Landbouw.

Deze brief deelt de betrokkenen mede dat die bezwaren hetzij mondeling, hetzij door overhandiging of inzending van een schriftelijke verklaring kunnen ingebracht worden.

De bezwaren kan men indienen gedurende een termijn van dertig dagen. Deze termijn begint op de dag der verzending van de aangetekende brieven.

Ieder belanghebbende kan zich laten vertegenwoordigen door een gemachtigde die drager is van een algemene volmacht. Deze algemene volmacht kan volstaan bij het vooronderzoek. In de verdere procedure is een bijzondere volmacht vereist. (Infra nr. 23.)

Het college van burgemeester en schepenen opent een proces-verbaal waarin de mondelinge verklaringen van de belanghebbenden worden opgenomen. Ieder belanghebbende die een mondeling bezwaar indient, wordt verzocht zijn verklaring in het proces-verbaal te ondertekenen.

Het proces-verbaal vermeldt eveneens de schriftelijk ingebrachte bezwaren. Deze stukken worden gehecht aan het proces-verbaal.

Na verloop van de termijn van dertig dagen sluit het college van burgemeester en schepenen dit proces-verbaal af.

Het college maakt een verklaring op dat de voorgeschreven formaliteiten vervuld werden, en stuurt deze verklaring, samen met de stukken betreffende het onderzoek, aan de heer Minister van Landbouw.

23. Beslissing tot het samenroepen van een algemene vergadering (art. 8):

De Minister, na onderzoek van de bezwaren, beslist of er aanleiding is om een algemene vergadering van de eigenaars, vruchtgebruikers en gebruikers bijeen te roepen. Hij is er niet toe verplicht. Een amendement dat deze verplichting wilde invoeren, werd verworpen (37).

De Minister kan deze beslissing treffen, ongeacht de uitslag van het vooronderzoek. « Het is immers wenselijk dat er een algemene vergadering plaats heeft om de nodige toelichtingen te kunnen verstrekken, die de bezwaren der tegenstanders of weifelaars kunnen opheffen » (38).

Alleen de Minister van Landbouw is bevoegd om de resultaten van de raadpleging te interpreteren.

Indien de Minister beslist dat er aanleiding toe bestaat, zal de burgemeester of de gemachtigde schepen de op de lijst vermelde eigenaars, vruchtgebruikers en gebruikers oproepen tot de algemene vergadering.

24. De oproeping tot de algemene vergadering.

De oproeping geschiedt op een drievoudige wijze:

a) ze wordt aangekondigd door aanplakking op de plaats van de officiële bekendmakingen;

b) daarenboven wordt ze bekend gemaakt in de overige vormen die voor de officiële bekendmakingen in de betrokken gemeenten gebruikelijk zijn: v.b. omgeroepen;

c) bij wijze van aangetekende brief ten minste 15 dagen voor de gestelde datum.

Deze drie documenten moeten inhouden:

a) de oproeping om op de algemene vergadering aanwezig te zijn;

b) de mededeling dat één gemachtigde niet méér dan één tiende van de opgeroepen leden mag vertegenwoordigen. Iedere volmachtdrager mag evenwel meer lastgevers vertegenwoordigen. Deze vertegenwoordiger moet een bijzondere geschreven machtiging hebben, d.w.z. een volmacht die uitdrukkelijk bedoeld is voor de algemene vergadering en de voorgestelde ruilverkaveling;

c) de mededeling dat de eigenaars, vruchtgebruikers en gebruikers die niet deelnemen aan de stemming geacht worden het voorstel goed te keuren.

25. De algemene vergadering (art.9 - art.10 - art.11):

De algemene vergadering wordt voorgezeten door een gemachtigde van de Minister van Landbouw.

De voorzitter moet eerst vaststellen, dat de algemene vergadering regelmatig is bijeengekomen. Hij zet dan het voorwerp van de vergadering uiteen, namelijk principieel te beslissen of een ruilverkaveling wenselijk is. Hier wordt niet beslist over de latere procedure, noch over de modaliteiten van de verrichting. De voorzitter geeft mededeling van de bezwaren die tijdens het onderzoek naar voren werden gebracht, en hoort de bezwaren van de aanwezige of vertegenwoordigde eigenaars, vruchtgebruikers of gebruikers.

26. De voorzitter legt het voorstel tot ruilverkaveling, namelijk de principiële instemming met de voorgenomen ruilverkaveling afzonderlijk ter stemming aan elk der beide groepen.

Eerst gebeurt de stemming van de eigenaars en vruchtgebruikers. Elke eigenaar en vruchtgebruiker beschikt over één stem. Nadien wordt het voorstel tot ruilverkaveling ter stemming gelegd van de gebruikers. Elke gebruiker beschikt over één stem.

De stemming is niet geheim.

Indien de eigenaar of de vruchtgebruiker zijn land zelf bewerkt, maakt hij deel uit van beide groepen. Hij beschikt in elke groep over één stem.

Het voorstel tot ruilverkaveling wordt aanvaard indien het voldoet aan een viervoudige meerderheid:

a) in elk van de beide groepen de meerderheid bekomen;

b) zo in beide groepen de « ja » stemmers méér dan de helft van de kadastrale oppervlakte van de te verkavelen gronden bezitten of in gebruik hebben.

Onder meerderheid wordt verstaan, de meerderheid der uitgebrachte stemmen, met de onthoudingen wordt geen rekening gehouden (39).

Door deze viervoudige meerderheid wordt vermeden, dat een groot aantal kleine eigenaars of gebruikers hun wil opdringen aan een minderheid die meer dan de helft van de gronden bezit of in gebruik heeft, of omgekeerd.

Indien het voorstel slechts in één van beide groepen

die dubbele meerderheid behaalt, mag de Koning tot ruilverkaveling besluiten, zo het algemeen belang zulks dwingend vordert. De Koning is nochtans maar gerechtigd deze beslissing te treffen zo ten minste in de andere groep 1/4 van de belanghebbenden het voorstel is bijgetreden, en deze 1/4 van de kadastrale oppervlakte der te verkavelen gronden bezitten of in gebruik hebben.

27. Het laatste lid van artikel 10 verduidelijkt drie gevallen die bij de berekening van de meerderheid enige moeilijkheid zouden kunnen opleveren.

Het eerste geval bespreekt het uitbrengen van de stemmen in de groep van de eigenaars en de vruchtgebruikers, het tweede geval bespreekt het uitbrengen van stemmen in geval van bezit in onverdeeldheid, het derde geval bij gemeenschappelijke exploitatie van een kavel.

In geval van vruchtgebruik heeft alleen de naakte eigenaar stemrecht; de stem van de vruchtgebruiker wordt niet in aanmerking genomen.

In geval van onverdeeldheid wordt de kavel geacht toe te behoren aan elke mede-eigenaar voor een gelijk deel.

In geval van gemeenschappelijke exploitatie wordt de kavel geacht gebruikt te worden door elke gebruiker voor een gelijk deel (40).

28. Op deze algemene vergadering duiden de groep der eigenaars en de vruchtgebruikers, en anderzijds de groep der gebruikers elk uit hun midden twee werkende leden, en twee plaatsvervangende leden aan.

Zelfs zo de dubbele meerderheid in beide groepen niet is bereikt, is het aangewezen toch de benoemingen te doen. Zoals we hoger zagen kan de Koning in bepaalde gevallen toch tot de ruilverkaveling beslissen. Aldus bespaart men zich de moeite een tweede vergadering te moeten houden uitsluitend voor de aanduiding van gezegde leden.

Zo het voorstel aanvaard wordt, en de Koning beslist dat tot de ruilverkaveling wordt overgegaan, zullen deze personen zetelen in het plaatselijk ruilverkavelingscomité.

De voorzitter maakt het proces-verbaal op van de algemene vergadering.

III. De uitvoering van de ruilverkaveling (artt. 12-14)

1. Instelling en bevoegdheid van de lichamen.

29. Instelling van een ruilverkavelingscomité (art. 12):

Wanneer het voorstel tot ruilverkaveling aanvaard is, beslist de Koning dat tot de ruilverkaveling wordt overgegaan. Het oorspronkelijk wetsontwerp voorzag dat de Regering steeds het recht had souverain te beslissen of er al dan niet gevolg diende gegeven te worden aan het door de algemene vergadering aangenomen ruilverkavelingsplan. De tekst werd op dit punt gewijzigd. Thans zijn het de betrokkenen die souverain beslissen over het beginsel van de voorgestelde ruilverkaveling (41).

De Koning stelt bij hetzelfde K.B. een ruilverkavelingscomité in dat bestaat uit 7 leden:

- 2 worden aangeduid door de groep van de eigenaars en vruchtgebruikers,
- 2 worden aangeduid door de groep van de gebruikers,

- 2 worden voorgesteld door de Minister van Landbouw,
- 2 worden voorgesteld door de Minister van Financiën.

De plaatsvervangende leden worden op dezelfde wijze en in gelijk aantal aangeduid.

Het ambt van voorzitter van het comité moet uitgeoefend worden door één der op de voordracht van de Minister van Landbouw aangewezen leden.

De secretaris van elk comité wordt aangewezen door de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom.

De namen van de leden van het comité en van de secretaris worden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

30. Bevoegdheid van het comité (art. 13):

Het comité heeft rechtspersoonlijkheid. Het vestigt zijn zetel in de gemeente op wier grondgebied het grootste gedeelte van de te verkavelen gronden gelegen is.

Het beraadslaagt en beslist over alles wat de uitvoering van het ontwerp van ruilverkaveling betreft, wanneer de meerderheid van de leden of hun plaatsvervangers aanwezig is.

De beslissingen worden getroffen bij eenvoudige meerderheid. Bij staking van stemmen is de stem van de voorzitter beslissend.

Elk der leden van het comité kan beroep instellen bij de betrokken Minister tegen de uitvoering van enige beslissing van het comité.

De leden aangewezen door de eigenaars en de vruchtgebruikers, en deze aangeduid door de gebruikers moeten beroep instellen bij de Minister van Landbouw; elk lid benoemd door de Koning moet dit beroep instellen bij de Minister, waarvan het afhangt. Het beroep wordt ingesteld door een verklaring. Deze kan ofwel mondeling op de vergadering-zelf worden gegeven, ofwel bij een ter post aangetekend schrijven binnen de vijftien dagen na de beslissing.

De Minister moet zijn veto stellen binnen de vijftien dagen na de verklaring. Zijn deze termijnen verlopen, dan staat de beslissing vast (art. 13 - al. 6).

31. Bevoegdheid van de Voorzitter en de Secretaris:

De voorzitter en de secretaris voeren de beslissingen van het comité uit. Zij vertegenwoordigen het comité in alle openbare en onderhandse akten, alsook in rechtsvorderingen. Zij moeten tegenover derden het bewijs van de beslissing van het comité niet voorleggen.

Dagvaardingen en kennisgevingen aan het comité moeten gedaan worden, ofwel in handen van de voorzitter, van de secretaris of van de zetel van de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom.

Het mandaat van lid van het comité is onbezoldigd. Wel kunnen vergoedingen worden toegekend voor bijzondere prestaties.

32. Instelling van een commissie van advies (art. 15):

Behoudens vrijstelling door de Minister van Landbouw wordt het ruilverkavelingscomité bijgestaan door een commissie van advies. Deze commissie wordt benoemd door de Minister van Landbouw.

De commissie van advies bestaat uit ten minste drie en ten hoogste vijf leden. De leden worden gekozen door de Minister van Landbouw onder de personen van de gemeente of van de streek die in landelijke

aangelegenheden bijzonder bevoegd zijn, en de plaatselijke agrarische toestand uitstekend kennen.

De commissie vergadert op verzoek en onder het voorzitterschap van de voorzitter van het comité of zijn gemachtigde.

De commissie van advies is niet verplicht op te treden bij elke bespreking in het comité. Zo zal de commissie niet optreden bij het vervullen van de talrijke administratieve verplichtingen, die het comité moet uitvoeren.

Het comité zal integendeel beroep doen op de commissie in sommige buitengewoon kiese verrichtingen, waartoe het moet overgaan: vb. classificatie van gronden, raming van de kavels, vaststelling van de vergoedingen.

Evenmin als het mandaat van lid van het ruilverkavelingscomité is het mandaat van lid van de commissie bezoldigd. Voor bijzondere prestaties kunnen evenwel vergoedingen worden toegekend.

33. De Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom (art. 14):

De Nationale Maatschappij verleent haar financiële medewerking aan alle ruilverkavelingscomités onder toezicht van het Rekenhof.

De Maatschappij opent een rekening voor de werkzaamheden van het comité. Zij verstrekt aan het comité de nodige kredieten voor de uitvoering van de werken, alsmede voor alle andere nodige uitgaven voor de uitvoering van de ruilverkavelingsverrichtingen.

De Maatschappij is daarenboven rekenplichtig voor de uitgaven en ontvangsten waartoe het comité heeft besloten.

Het Rekenhof stelt de voor ieder comité geopende rekening vast. Het is gelast alle nodige gegevens en boekhoudkundige bescheiden in te zamelen.

De Minister van Financiën stelt, samen met de Minister van Landbouw, de voorwaarden en modaliteiten van toekenning van die kredieten vast.

2. Indeling van de gronden in waardeklassen.

34. De artikelen 17 tot en met 41 behandelen de eigenlijke ruilverkaveling.

De bewerkingen omvatten twee fasen:

— in de eerste fase (art. 17 tot en met 23) worden de gronden geklasseerd volgens hun cultuur- en bedrijfswaarde door middel van een plan, waarop de bestaande verkaveling is aangegeven. Het comité bepaalt de oppervlakte en de waarde van de kavels in de toestand waarin het deze aantreft vóór de verrichtingen.

— in de tweede fase (art. 24 tot en met 41) worden aan de eigenaars, vruchtgebruikers en gebruikers nieuwe kavels toebedeeld.

35. De waardeklassen (art. 17):

Het comité deelt de gronden in in waardeklassen, bijgestaan door de commissie van advies. In deze klassen worden de gronden ingedeeld volgens hun cultuur- en bedrijfswaarde. Door cultuurwaarde verstaat de wetgever de structuur van de ondergrond: factoren van geologische aard: diepte van de landbouwlaag, de doorlaatbaarheid van lucht en water, het grondwaterpeil, de aard van de ondergrond in zover deze de bouwlaag beïnvloedt.

Door bedrijfswaarde verstaat men de intrinsieke

opbrengstmogelijkheden: reliëf van de grond, toegangsmogelijkheden, holle wegen, glooiingen, enz.

Het is dus wel duidelijk volgens art. 18 dat voor het vaststellen van de waardezones, het comité geen rekening houdt met gegevens die geen verband houden met de cultuur- en bedrijfswaarde van de grond, v.b.: bestaande afsluitingen, alleenstaande bomen, de slechte staat van onderhoud van de grond, hagen, bestaan van een pacht, erfdienstbaarheid van overgang, recht van gebruik, recht van opstal.

De factoren die een waardevermeerdering of waardevermindering opleveren, worden geschat en afzonderlijk aangerekend bij de toebedeling van de nieuwe kavels (⁴²).

Gegevens die geen verband houden met de landbouwbestemming van het goed worden evenmin beschouwd: vb. het bestaan van minerale of fossiele stoffen: vb. mogelijk gebruik voor industriële doeleinden, mogelijk voor toekomstige bouwterreinen. Aan elke waardezone wordt een zeker aantal punten toegekend naar evenredigheid van hun landbouwkundige waarde:

— vb. te Ginkelom omvat de classificatie van de gronden 14 waardezones, waarvan de waardeschaal als volgt werd opgesteld:

1e waardezone:	1.000 punten per ha
2e » :	900 » » »
3e » :	850 » » »
4e » :	800 » » »
5e » :	750 » » »
6e » :	700 » » »
7e » :	600 » » »
8e » :	550 » » »
9e » :	500 » » »
10e » :	400 » » »
11e » :	300 » » »
12e » :	200 » » »
13e » :	100 » » »
14e » :	10 » » »

— vb. te Arbore-bij-Aat werden 7 waardezones aangelegd (⁴³).

Waar dit noodzakelijk blijkt kan het comité voor eerst de gronden indelen in categorieën, en dan in iedere categorie de waardezones bepalen.

vb. Bij de ruilverkaveling te Zomergem werden de gronden in twee categorieën ingedeeld: de goed ontwaterde gronden in categorie A, en de slecht ontwaterde gronden in categorie B.

In categorie A werden 9 waardezones onderscheiden, en in categorie B 5 waardezones. Aan elke waardezone werd dan een zeker aantal punten toegekend: 1.000 voor de beste grond (⁴⁴).

Deze classificatie van de gronden wordt dan overgebracht op een plan waarop de bestaande verkaveling is aangegeven. Aldus bekomt men waardezones. Deze zones worden op het terrein uitgezet.

36. Benevens dit plan dient het comité nog op te stellen:

a) een lijst waarop voor elke kavel van het verkavelingsplan aangegeven is:

- de naam van de eigenaar
- de naam van de vruchtgebruiker
- de naam van de gebruiker
- de oppervlakten in elke waardezone
- de globale oppervlakte
- de overeenstemmende waarden.

b) een lijst waarop tegenover elke eigenaar en elke

vruchtgebruiker aangegeven zijn — de kavels die hij bezit, de totale oppervlakte in elke waardezone, de globale oppervlakte, de overeenstemmende waarden.

c) een lijst waarop tegenover elke gebruiker zijn aangegeven:

- de kavels die hij in gebruik heeft
- de totale oppervlakten in elke waardezone
- de totale globale oppervlakte
- de overeenstemmende waarden.

3. Het onderzoek.

37. Nederlegging van de stukken

Indienen der bezwaren (art. 19):

De in nr. 35 besproken documenten worden neergelegd in de gemeenten op wier grondgebied de in het plan opgenomen gronden zijn gelegen en ter beschikking gehouden van alle belanghebbenden ten gemeentehuize. Gedurende 30 dagen kan iedere belanghebbende er kennis van nemen.

Het ter inzage leggen van deze stukken wordt op een drievoudige wijze bekendgemaakt:

a) het wordt aangekondigd door aanplakking op de plaats van de officiële bekendmakingen;

b) de nederlegging wordt bekendgemaakt in de overige vormen die voor de officiële bekendmakingen in de betrokken gemeenten gebruikelijk zijn: vb. omgeroepen;

c) de burgemeester of de gemachtigde schepen draagt er zorg voor dat iedere eigenaar, vruchtgebruiker en gebruiker van deze ter inzagelegging kennis gegeven wordt bij een ter post aangetekende brief.

In deze brief worden de dagen en de uren opgegeven waarop de bezwaren kunnen worden ingebracht bij de burgemeester of de gemachtigde schepen, bijgestaan door een gemachtigde van de Minister van Landbouw.

Deze brief deelt de betrokkenen mede dat die bezwaren hetzij mondeling, hetzij door overhandiging of inzending van een schriftelijke verklaring kan geschieden.

De bezwaren kan men indienen gedurende een termijn van dertig dagen. Deze termijn gaat in op de dag der verzending van de aangetekende brieven.

Ieder belanghebbende kan zich laten vertegenwoordigen door een gemachtigde, die drager is van een algemene volmacht. Deze algemene volmacht kan hier volstaan, gezien art. 19 uitdrukkelijk verwijst naar de inhoud van de artikelen 6 en 7.

Het college van burgemeester en schepenen opent een proces-verbaal waarin de mondelinge verklaringen van de belanghebbenden worden opgenomen. Ieder belanghebbende die een mondeling bezwaar indient wordt verzocht zijn verklaring in het proces-verbaal te ondertekenen.

Het proces-verbaal vermeldt eveneens de schriftelijk ingebrachte bezwaren. Deze stukken worden gehecht aan het proces-verbaal.

Na verloop van de termijn van dertig dagen sluit het college van burgemeester en schepenen dit proces-verbaal af.

Het college maakt een verklaring op dat de voorgescreven formaliteiten vervuld werden, en stuurt deze verklaring, samen met de stukken betreffende het onderzoek, aan de heer Minister van Landbouw.

38. Opstellen van het plan van de bestaande verkaveling (art. 20):

Het comité onderzoekt de ingebrachte bezwaren.

Na het onderzoek stelt het comité het plan van de bestaande verkaveling op en stelt de lijsten vast (zie nr. 35).

Deze documenten worden neergelegd op de zetel van het comité op het gemeentehuis. Ieder belanghebbende kan er tijdens de ganse duur van de verrichtingen inzage van nemen.

Ieder eigenaar, vruchtgebruiker en gebruiker wordt bij een ter post aangetekende brief van deze neerlegging in kennis gesteld door de burgemeester of de gemachtigde schepen.

39. Procedure (art. 21):

Ieder belanghebbende kan de vaststelling van de oppervlakten en van de waarde betwisten. De wetgever heeft het woord belanghebbende in de ruimste zin opgevat: benevens de eigenaars, vruchtgebruikers en gebruikers, hebben al diegenen die een, hetzij onrechtstreeks belang hebben bij de ruilverkaveling het recht betwistingen te laten gelden: vb. een hypotheccair schuldeiser.

De procedure begint met een verzoekschrift te richten aan de vrederechter. (Voor de bevoegdheid *ratione loci* zie nr. 18). Dit verzoekschrift dient op straffe van verval aan de vrederechter afgegeven te worden binnen de dertig dagen na de kennisgeving voorzien in artikel 20 (zie nr. 37).

Het behelst een verzoek waarbij gevraagd wordt, dat de vrederechter bij bevelschrift zou bepalen de dag en het uur van de verschijning der partijen ter plaatse.

De vrederechter bepaalt in zijn bevelschrift de dag en het uur van de verschijning ter plaatse, en stelt een deskundige aan.

Door de zorgen van de griffier wordt de deskundige opgeroepen door een ter post aangetekende brief.

De belanghebbende zal het comité dagvaarden om te verschijnen ter plaatse voor de vrederechter. Volgens de bepalingen van art. 13, par. 7 moeten de dagvaardingen geschieden in handen van de voorzitter of de secretaris van het comité, of van de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom.

Tussen de dagvaarding en de verschijning ter plaatse dienen er minstens 8 en ten hoogste 15 vrije dagen gelaten te worden.

Het verzoekschrift, samen met het bevelschrift van de vrederechter wordt aan het hoofd van de dagvaarding ter kennis gegeven.

De deskundige moet zijn verslag indienen binnen de deertig dagen na het onderzoek ter plaatse. Hij voegt aan zijn verslag zoveel afschriften als er partijen zijn.

Zodra het verslag van de deskundige is ingediend, roept de vrederechter, bij ter post aangetekende brief, de partijen en de deskundige op voor de zitting waarvan hij de datum bepaalt. De oproeping gaat vergezeld van een afschrift van het technisch verslag.

De vrederechter doet uitspraak binnen de drie maanden na de oorspronkelijke dagvaarding.

Het vonnis zal statuëren over de gerechtskosten. Het zal statuëren zo deze ja dan neen, en eventueel in hoeverre deze ten laste komen van het comité.

Bij de bespreking van de wet gingen er stemmen op om de proceskosten, zoals inzake gedwongen onteigening, in ieder geval en geheel ten laste van het ruilverkavelingscomité te leggen. Dit voorstel werd niet gevolgd, omdat gelijkstelling tussen de ruilverkaveling en de gedwongen onteigening niet mogelijk is. De gedwongen onteigening geschiedt ten voordele van een openbaar bestuur, dan wanneer de ruilverkaveling geschiedt ten voordele van private personen. De vrede-

rechter is dus gehouden zich hierover uit te spreken.

Verhaal tegen dit vonnis is niet mogelijk, tenzij verzet.

Voor deze procedure heeft men zich laten leiden door de wet van 3 februari 1947 houdende de procedure voor onteigening ten algemene nutte in hoogdringende omstandigheden.

Men zou kunnen beweren dat hier inbreuk gepleegd is op de in België gehuldigde dubbele rechtspraak. In feite vormt de procedure voor de vrederechter een beroepsinstantie daar de beslissing van het comité, dat een onafhankelijk en onpartijdig lichaam is zodanige waarborgen biedt van objectiviteit, dat men ze kan beschouwen als zijnde genomen in eerste aanleg.

Alleen de heer procureur-generaal bij het Hof van Verbreking kan zich voorzien in verbreking in het belang van de wet.

De eventuele wijzigingen die voortvloeien uit de vonnissen, worden op het plan en in de lijsten aangebracht.

De vastlegging is thans definitief. Deze documenten kunnen niet meer gewijzigd noch betwist worden.

4. Aanleg en verbetering van wegen.

Afwateringen Grondverbeteringswerken.

40. Opmaken van de plannen (art. 22) :

Zo de toestand vereist dat er nieuwe wegen en/of afwateringen worden uitgevoerd, stelt het comité het plan op van deze werken, met de daarbij behorende cultuurtechnische werken.

Daarenboven worden op dit plan vermeld de bestaan- de wegen, afwateringen en kunstwerken die moeten verdwijnen.

Het nieuwe plan wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Deze geeft advies na onderzoek «de comodo et incommodo». Het is wel de gemeenteraad en niet het college van burgemeester en schepenen die bevoegd is, om advies te geven. Een voorstel om ook deze aangelegenheid door het schepencollege te laten beslechten werd van de hand gewezen, omdat «de commissieleden van oordeel waren dat, waar er particuliere belangen op het spel staan, het advies van de gemeenteraad geboden is, omdat er meer zekerheid en waarborg is dat dit de uitdrukking zal zijn van de gevoelens van geheel de bevolking, die bij de voorgestelde wijzigingen belang heeft» (45).

Na de gemeenteraad geeft ook de Bestendige Deputatie zijn advies.

Dit plan omvattende wegen, afwateringen en kunstwerken, wordt goedgekeurd bij koninklijk besluit, op voorstel van de Ministers van Landbouw en Openbare Werken.

Hetzelfde goedkeuringsbesluit zal eveneens een reeks andere bepalingen bevatten. Bij gebreke over onderstaande werken te beslissen, zal eventueel hierover gestatueerd worden bij een afzonderlijk koninklijk besluit.

De bijkomende bepalingen slaan op :

- het bepalen tot welke groep van wegen de nieuwe wegen zullen behoren,
- de nieuwe afwateringen rangschikken in één der categorieën bepaald in art. 2 van de wet van 15 maart 1950 tot wijziging van de wetgeving betreffende de onbevaarbare waterlopen,
- bepalen aan het domein van welk openbaar bestuur de nieuwe kunstwegen worden toegewezen,
- de afschaffing van de buitengebruik gestelde wegen

en afwateringen, en de daarbij behorende kunstwerken, en de beslissing dat deze in het geheel van de te verkavelen gronden worden opgenomen,

- de nodige wijzigingen gelasten in de algemene en bijzondere plannen van aanleg, in de legger van de buurtwegen, en in de beschrijvende tabellen op de politie der onbevaarbare en onvlotbare waterlopen.

41. Uitvoering van de werken (art. 23) :

Het comité laat de werken van aanleg of verbetering van wegen en afwateringen, alsmede de grondverbeteringswerken uitvoeren. Tegen het uitvoeren van deze werken mag niemand zich verzetten. De gebruikers hebben recht op vergoeding, indien er schade aan de gewassen wordt aangericht, of zo de werken schadelijk zijn voor het genot van de gronden.

Het ruilverkavelingscomité zal trachten deze vergoeding onmiddellijk vast te stellen in overleg met de belanghebbenden. De vergoeding wordt dadelijk uitbetaald. Zij komt dus niet voor op de rekening van iedere eigenaar, vruchtbruiker of exploitant (46).

Indien er een geschil bestaat in verband met een eventueel aan de gebruiker verschuldigde vergoeding wegens schade ingevolge de uitvoering van de werken, is de vrederechter van de plaats waar de werken worden uitgevoerd bevoegd om hierover te statuëren volgens het gemeen recht.

Voor de werken die moeten uitgevoerd worden buiten het (voorziene) te herkavelen blok en waaromtrent geen overeenstemming is verkregen, kan het ruilverkavelingscomité gemachtigd worden bij koninklijk besluit om bij wijze van onteigening ten algemene nutte de nodige innemingen te doen.

5. De toedeling van de nieuwe kavels.

42. Thans is het ogenblik gekomen om over te gaan tot de herkaveling der gronden.

Het comité bijgestaan door de commissie van advies, maakt volgende stukken klaar :

a) art. 24 : de ruilverkavelingsplannen respectievelijk voor de eigenaars, vruchtgebruikers en voor de gebruikers. De bekomen waardezones (nr. 34) worden op de plannen overgebracht.

Het comité, bijgestaan door de commissie van advies, deelt de nieuwe kavels toe aan de eigenaars, de vruchtgebruikers en de gebruikers.

De nieuwe verkaveling wordt op het terrein uitgezet.

b) art. 33 : een lijst waarop, naast elke nieuwe kavel aangegeven worden, de naam van de eigenaar, de naam van de vruchtgebruiker, de naam van de gebruiker, op oppervlakten in elke waardezone, de globale oppervlakte, de overeenstemmende waarden, de bijdrage van de eigenaar en van de vruchtgebruiker in de kosten, de vergoedingen voor meer- en minderwaarden;

een lijst waarop, naast elke eigenaar en elke vruchtgebruiker, aangegeven worden de hem toebedeelde kavels met de oppervlakten in elke waardezone, de globale oppervlakten en de overeenstemmende waarden, de opleg, de vergoedingen voor meer- of minderwaarden en de kosten;

een lijst waarop naast elk gebruiker aangegeven worden de hem toebedeelde kavels, de oppervlakten in elke waardezone, de globale oppervlakte, de overeenstemmende waarden, en eventueel de vergoeding voor gebruiksverlies;

een verkavelingsplan, waarop voorkomen de vroegere kavels die met voorrechten, hypotheek, bevelen, be-

slagen of onroerende vorderingen bezwaard zullen zijn ; een lijst, waarop naast elke eigenaar en elke vruchtgebruiker aangegeven worden de voorrechten, hypotheken, bevelen, beslagen en onroerende vorderingen, met vermelding van de vroegere kavels en de nieuwe kavels of gedeelten van nieuwe kavels, die daarvoor in de plaats komen.

43. Toebedeling aan eigenaars en vruchtgebruikers. (art. 26).

De toebedeling aan de eigenaars en de vruchtgebruikers geschiedt derwijze, dat de globale waarde der aan ieder van hen toebedeelde kavels, naar verhouding zoveel mogelijk gelijk is aan de waarde van de kavels, die zij vóór de ruilverkaveling bezaten.

De woorden «naar verhouding» werden als volgt uitgelegd in het verslag van de verenigde commissies : «opdat de verrichting billijk zou uitvallen moeten de eigenaars en vruchtgebruikers derhalve ingevolge de ruilverkaveling een geheel van nieuwe kavels toebedeeld krijgen waarvan de waarde, vergeleken met de waarde van het gehele herverkavelde blok, zoveel mogelijk gelijk is aan de waarde van de oude kavels, vergeleken met de waarde van het blok voor de verrichting» (47).

De globale waarde wordt verkregen met inachtneming van de totale waarden in ieders waardezone.

De toebedeling wordt gedaan met inachtneming van de waarde van de gronden die van de massa werden afgenomen voor nieuwe wegen, afwateringen en technische werken. Daarenboven wordt rekening gehouden met de waarde van de gronden die in de massa opgenomen worden en die voorkomen van buiten gebruik gestelde wegen, afwateringen, enz.

De door de wet voorgeschreven herleiding gebeurt door het vermenigvuldigen van de inbreng van elke eigenaar met het quotient van de deling van de totale toebedeelbare waarde door de totale ingebrachte waarde, definitief vastgesteld volgens art. 20. Het aldus bekomen resultaat geeft de herleide inbreng van elke belanghebbende.

V.b. De toepassing van deze regel heeft voor de ruilverkaveling van Gingelom een coëfficiënt van evenredige toebedeling (reduktiecoëfficiënt) gegeven van 0,99612, dit wil zeggen dat elke eigenaar recht heeft op percelen met een totale waarde die 3,88 per duizend kleiner is dan zijn inbreng.

Slechts uitzonderlijk en in beperkte mate mag deze gelijkwaardigheid verkregen worden door een toegift of een ristourne in geld. Deze opleg mag evenwel, voor geen enkele eigenaar of vruchtgebruiker meer bedragen dan 5 % van de waarde in kavels die hun had moeten toebedeeld worden.

De grens van 5 % slaat zowel op de opleg, die aan een eigenaar of vruchtgebruiker verschuldigd is wegens onderbedeling, als de opleg door de eigenaar of vruchtgebruiker, verschuldigd wegens overbedeling.

Deze meer- en minderwaarden worden afzonderlijk in rekening gebracht op naam van elke eigenaar en van elke vruchtgebruiker.

Let wel op dat de globale waarde waarvan hierboven sprake is, geen rekening houdt met bijzondere meer- of minderwaarden die aan bepaalde kavels eigen zijn (zie nr. 34) en die geen verband houden met de cultuur- of bedrijfswaarde van de grond.

Deze meer- of minderwaarden worden afzonderlijk in rekening gebracht op naam van elke eigenaar en van elke vruchtgebruiker. Nu is het mogelijk dat sommige meerwaarden, vb. voortkomend van afsluitingen, niet hetzelfde belang hebben in hoofde van

de nieuwe eigenaars en vruchtgebruikers als voor de vroegere. Er zal dan tot een dubbele schatting moeten worden overgegaan, terwijl het verschil in waarde gevoegd wordt bij de kosten voor uitvoering van de ruilverkaveling (48).

44. Toebedeling aan gebruikers (art. 28) :

De toebedeling aan de gebruikers gebeurt op zodanige wijze dat aan ieder van hen zoveel mogelijk kavels worden gegeven die dezelfde hoedanigheid, dezelfde bebouwingsgeschiktheid, en dezelfde oppervlakte bezitten.

De gebruiker, die geen eigenaar noch vruchtgebruiker is, heeft recht op een vergoeding wanneer de globale waarde van de hem toebedeelde kavels naar verhouding kleiner is dan de globale waarde van zijn vroegere kavels. De vergoeding voor gebruiksverlies staat gelijk met een schadeloosstelling bij pachtbreuk (49).

Het gaat hier dus enkel over de gebruiker, die noch eigenaar noch vruchtgebruiker is. Deze laatsten ontvangen immers reeds een opleg in geld (art. 26) dewelke een volledige vergoeding vormt waarin de gebruikserving begrepen is.

De vergoeding voor gebruiksverlies mag niet verward worden met de vergoedingen voor navetten en bij voorraad gedane bebouwingen. Deze geven alleszins recht op een bijkomende vergoeding (zie infra nr. 46).

45. Toebedeling van de kavels (art. 29) :

In de nummers 42 en 43 bespraken wij de algemene lijnen die aan de basis liggen van de toebedeling van de waarden aan de eigenaars, de vruchtgebruikers en de gebruikers.

Artikel 29 stelt de regels, die moeten voorzitten bij de toewijzing van de kavels.

«De ideale, maar louter theoretische ruilverkaveling zou er in bestaan, de gezamenlijke kavels van éénzelfde eigenaar in gebruik te geven aan één van zijn pachters: iedere verpachter zou dan slechts één pachter en iedere pachter slechts één verpachter hebben» (50)

In de praktijk zal de toebedeling van de kavels aan de eigenaars, de vruchtgebruikers en de gebruikers zoveel mogelijk derwijze geschieden, dat de ruilverkaveling van de eigendom en die van het gebruik parallel verlopen, ten einde op die wijze een vermindering te bekomen van het aantal verpachters voor eenzelfde pachter, en omgekeerd.

Het comité kan, bijgestaan door de commissie van advies, aan de pachter een nieuwe verpachter toewijzen. Dit kan gebeuren, doordat de pachter op de gronden blijft die hij voordien had, en ook omdat door het comité aan de pachter nieuwe gronden worden toebedeeld. Het is verkieselijker dat dezelfde pachter ook dezelfde eigenaar terugvindt. Het comité zal daar naar streven (51).

De dubbele bedoeling van iedere ruilverkaveling zal steeds aan de grond liggen van iedere beslissing van toewijzing : nl. de hergroepering van de eigendom, en de hergroepering van de in gebruik genomen gronden rond de bedrijfszetel.

46. Nieuwe pachtvoorwaarden en vergoedingen (art. 30) :

Indien er nieuwe pachtvoorwaarden dienen vastgesteld te worden, nl. in verband met het pachtgeld, dat kan verhoogd worden, indien op de nieuwe kavels

grondverbeteringswerken werden uitgevoerd, in verband met de duur van de pacht, of indien er betwistingen ontstaan i.v.m. zekere vergoedingen wegens gebouwen, beplantingen, vergoedingen voor stro en mest, navetten, verbeteringen volgens art. 1778 § I Burgerlijk Wetboek, roept het comité de belanghebbenden op en doet het aan de partijen voorstellen.

De wet laat de mogelijkheid open af te wijken van de beschikkingen van artikel 1774 van het Burgerlijk Wetboek, betreffende de duur van de pachtovereenkomsten, bij het opmaken van pachtovereenkomsten betreffende kavels die ingevolge ruilverkaveling op een andere verpachter of gebruiker zijn overgegaan.

De afwijking bestaat hierin dat voor de nieuwe huurcelen dezelfde duur mag bepaald worden als deze vervat in de huurcel slaande op andere door dezelfde pachter geëxploiteerde kavels, en krachtens huurcelen verleend door dezelfde verpachter of door andere verpachters.

Die wijziging zal er meestal in bestaan de inbedrijfneming van de nieuwe kavel aan te passen aan de pachtvoorwaarden van een vroegere naburige of aangrenzende kavel, en aldus de toepassing van het vroegere huurcel uit te breiden tot het gebruik van de nieuwe kavels ⁽⁵²⁾.

«Indien een gebruiker voor de ruilverkaveling verschillende kavels bezat die hij van verschillende eigenaars in pacht had, en indien hij, ingevolge de ruilverkaveling één enkel kavel verkrijgt die aan één enkele eigenaar toebehoort, moeten de verschillende pachtovereenkomsten die hij vroeger had door één enkel huurcel vervangen worden. Bij het opmaken van de nieuwe pachtovereenkomst is het comité niet gebonden door artikel 1774 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de duur van de pachtovereenkomsten. Het kan de duur van de nieuwe pachtovereenkomsten bepalen met inachtneming van alle betrokken belangen, d.w.z. die van de eigenaar en die van de exploitant. Indien die gebruiker b.v. vroeger drie huurovereenkomsten had waarvan de ene na zes jaar, de andere na vier jaar en de derde na twee jaar verstrijkt, kan het comité voor de nieuwe pachtovereenkomst een duur van zes jaar bepalen. In beginsel wordt de gunstigste datum in aanmerking genomen» ⁽⁵³⁾.

In geval de partijen het eens worden, constateert het comité het akkoord in een door partijen ondertekend document, dat bij de akte van ruilverkaveling wordt gevoegd.

In geval er geen akkoord tot stand komt, maant het comité de partijen aan, bij wijze van aangetekende brief, het geschil bij de vrederechter aanhangig te maken.

Zo de partijen geen gevolg geven aan deze aanmaning binnen één maand te rekenen van de dag van de aanmaning, kan het comité het geschil bij de rechter aanhangig maken door dagvaarding van de partijen.

De vrederechter doet uitspraak binnen de drie maanden na de dagvaarding. Hij bepaalt of, en zo ja in hoeverre, de proceskosten ten laste komen van het comité.

Tegen dit vonnis is behalve verzet geen voorziening mogelijk.

Alleen de Procureur-Generaal bij het Hof van Verbreking kan zich voorzien in verbreking in het belang van de wet.

Deze regelen zijn eveneens van toepassing op de erfpacht.

47. Jachtrechten (art. 32) :

Het jachtrecht is niet begrepen in de rechten van eigendom of van gebruik die overgaan. Dit geldt zowel voor hem die het jachtrecht uitoefent, als voor hem die het heeft afgestaan.

Werd het jachtrecht verleend bij een regelmatige huurovereenkomst, dan blijft het bestaan op de vroegere kavel ⁽⁵⁴⁾.

De nieuwe eigenaar of gebruiker van een kavel treedt in de rechten en verplichtingen van hem die het jachtrecht op bedoelde kavel had afgestaan.

Zo de eigenaar het jachtrecht zelf uitoefende, dient deze bij aangetekende brief aan het comité zijn wens te uiten van op die grond te blijven jagen. De pachtvoorwaarden voor de jacht, worden vastgesteld volgens de procedure besproken in het n° 45.

De duur van de pacht kan evenwel niet langer zijn dan negen jaar.

48. Erfdienstbaarheden (art. 25) :

Het ruilverkavelingscomité kan met eigenaars van buiten het blok gelegen kavels overeenkomsten sluiten met het oog op het instellen of afschaffen van erfdienstbaarheden. Deze kunnen betrekking hebben zowel op heersende als op lijdende erven.

49. Verdeling der kosten (art. 27) :

Het comité, bijgestaan door de commissie van advies, regelt de wijze waarop het gedeelte van de uitvoeringskosten van de ruilverkaveling dat krachtens de wet niet ten laste van de Staat komt (zie nr. 21 en nr. 61) door de betrokken eigenaars of vruchtgebruikers zal gedragen worden.

Het criterium waarop het comité zich steunt is de «waarde» van de nieuwe kavels.

Onze wetgever nam het criterium «waarde» aan zich steunende op het feit, dat de ruilverkaveling plaats heeft op grond van de waarde en niet op grond van de oppervlakte ⁽⁵⁵⁾.

Krachtens het tweede lid van art. 27 kan het comité evenwel van deze regel afwijken, en bij de kostenverdeling rekening houden met het feit dat sommige kavels aanzienlijk meer dan andere voordeel halen uit de uitgevoerde werken : vb. door grondverbeteringswerken, aanleg van nieuwe wegen, waterlopen.

De kostenomslag geschiedt onder controle van de vrederechter : gelijk welke belanghebbende kan in beroep gaan tegen de beslissing van het comité.

Het is nochtans absoluut te vermijden, dat de ruilverkavelingsverrichtingen zouden opgehouden worden door procedures en betwistingen omtrent de kostenomslag.

Daarom kan het comité, ten einde de verwezenlijking van de ruilverkaveling : nl. het verlijden van de akte van ruilverkaveling en de ingebruikneming van de nieuwe kavels, met goedkeuring van de Minister van Landbouw, het bedrag van de kosten vaststellen met inachtneming van een forfaitaire som als provisie voor nog te vereffenen kosten. Het verschil tussen die forfaitaire som en het werkelijk bedrag van de kosten zal ten laste komen van de Staat of tot diens voordeel strekken bij het afsluiten van de rekeningen ⁽⁵⁶⁾.

6. Onderzoek van plannen en lijsten.

50. Nederlegging van de stukken.

Indienen der bezwaren (art. 34).

Het opgestelde plan (art. 24), de lijsten van de

kavels, de lijsten van de eigenaars en vruchtgebruikers, en de lijsten van de gebruikers (art. 33, 1° en 3°) worden neergelegd in de gemeenten op wier grondgebied de in het plan opgenomen gronden zijn gelegen, en ter beschikking gehouden van alle belanghebbenden ten gemeentehuize. Gedurende 30 dagen kan iedere belanghebbende er kennis van nemen.

Het ter inzage leggen van deze stukken wordt op een drievoudige wijze bekendgemaakt:

a) Het wordt aangekondigd door aanplakking op de plaats van de officiële bekendmakingen;

b) de nederlegging wordt bekendgemaakt in de overige vormen die voor de officiële bekendmakingen in de betrokken gemeenten gebruikelijk zijn: vb. omgeroepen..

c) de burgemeester of de gemachtigde schepen draagt er zorg voor, dat iedere eigenaar, vruchtgebruiker en gebruiker van deze ter inzage legging kennis gegeven wordt bij een ter post aangetekende brief.

In deze brief worden de dagen en uren opgegeven waarop de bezwaren kunnen ingebracht worden bij de burgemeester of de gemachtigde schepen, bijgestaan door een gemachtigde van de Minister van Landbouw.

Deze brief deelt de betrokkenen mede, dat die bezwaren hetzij mondeling, hetzij door overhandiging of inzending van een schriftelijke verklaring kan geschieden.

De bezwaren kan men indienen gedurende een termijn van dertig dagen. Deze termijn gaat in op de dag der verzending van de aangetekende brieven.

Iedere belanghebbende kan zich laten vertegenwoordigen door een gemachtigde die drager is van een algemene volmacht. Deze algemene volmacht kan hier volstaan, gezien art. 34 uitdrukkelijk verwijst naar de inhoud van artikelen 6 en 7.

Het college van burgemeester en schepenen opent een proces-verbaal waarin de mondelinge verklaringen van de belanghebbenden worden opgenomen. Ieder belanghebbende die een mondeling bezwaar indient wordt verzocht zijn verklaring in het proces-verbaal te ondertekenen.

Het proces-verbaal vermeldt eveneens de schriftelijke ingebrachte bezwaren. Deze stukken worden gehecht aan het proces-verbaal.

Na verloop van de termijn van dertig dagen sluit het college van burgemeester en schepenen dit proces-verbaal af.

De college maakt een verklaring op dat de voorgescreven formaliteiten vervuld werden, en stuurt deze verklaring, samen met de stukken betreffende het onderzoek, aan de heer Minister van Landbouw.

51. Opstellen van het plan van de bestaande verkaveling (art. 34).

Het comité onderzoekt de ingebrachte bezwaren.

Na het onderzoek stelt het comité het plan en de lijsten van de nieuwe verkaveling vast.

Deze documenten worden neergelegd op de zetel van het comité op het gemeentehuis. Ieder belanghebbende kan er tijdens de ganse duur van de verrichtingen inzage van nemen.

Ieder eigenaar, vruchtgebruiker en gebruiker wordt bij een ter post aangetekende brief van deze neerlegging in kennis gesteld door de burgemeester of de gemachtigde schepen.

52. Zakelijke rechten (art. 35).

Ieder belanghebbende — eigenaar en houder van zakelijke rechten wordt door het comité bij aangeteken-

de brief verzocht inzage te nemen van het ruilverkavelingsplan en van de lijsten betreffende de zakelijke rechten (artikel 33 - 4° en 5° - nr. 41 supra).

Het valt op te merken dat de openbaarheid omtrent deze stukken beperkt is tot de betrokken partijen, nl. de houders van zakelijke rechten en de lijsten voorgescreven in art. 33, 4° en 5°, dit in tegenstelling met de ruime openbaarheid die gegeven wordt in verband met de inzage van de andere documenten.

Deze stukken berusten gedurende 15 dagen ten zetel van het comité.

Het ruilverkavelingscomité opent een proces-verbaal waarin de bezwaren van de belanghebbenden worden opgetekend.

De declaranten ondertekenen deze bezwaren.

In het proces-verbaal wordt melding gemaakt van de ingebrachte schriftelijke bezwaren, en deze worden gehecht aan het proces-verbaal.

Na verloop van de termijn van 15 dagen wordt het onderzoek afgesloten. Deze termijn is een minimum termijn (57).

Het comité onderzoekt de ingebrachte bezwaren, en stelt de plannen en lijsten desbetreffende op. Deze worden ten zetel bewaard.

De eigenaars van de bezwaarde goederen en de houders van zakenlijke rechten worden in kennis gesteld van deze beslissing bij een ter post aangetekende brief. Zij kunnen ten zetel steeds inzage nemen van de stukken.

53. Procedure (art. 36).

De betwistingen mogen slaan op de volgende punten:

a) de oppervlakte van de nieuwe percelen, die de belanghebbenden in elke zone worden toebedeeld.

b) de berekening van de globale waarden en van de opleggen die eruit voortspruiten.

c) het bedrag der vergoedingen wegens meer- of minderwaarde.

d) de omslag der kosten die niet ten laste zijn van de staat.

e) het bedrag der vergoeding wegens gebruiksverlies.

f) de overdracht van de zakelijke rechten.

g) de toedeling van de kavels die ieder belanghebbende verkrijgt, doch alleen in geval van onwettelijkheid, of klaarblijkelijke onrechtvaardigheid.

Omtrent dit laatste punt dient meer klaarheid gebracht. Deze beschikking werd in de wet gebracht bij wijze van amendement. De bedoeling is geweest te beletten dat bepaalde personen zouden begunstigd worden.

Eenparig werd aangenomen dat deze beslissing alleen kan ingeroepen worden in twee gevallen:

a) onwettelijkheid: dit wil zeggen indien de bepalingen van artikel 26 en volgende van de wet niet geëerbiedigd werden (zie supra: 43).

b) in geval van klaarblijkelijk bedrog.

Het valt licht te begrijpen dat deze beschikking zeer beperkend werd gehouden. Inderdaad de gevolgen aan de wijzigingen verbonden, in deze stand van de procedure zijn zeer belangrijk:

— elke wijziging aan het algemeen ruilverkavelingsplan kan de volledige herziening van de indeling der kavels voor gevolg hebben, daar ze een kettingreactie kan veroorzaken;

— andere belanghebbenden, die zouden geschaad worden, zouden niet meer in de gelegenheid zijn een verzoekschrift in te dienen;

— de ingebruikneming van de nieuwe kavels zou

erdoor vertraagd worden, hetgeen een ernstige achteruitstelling zou teweeg brengen.

Het is van belang op te merken dat iedere andere betwisting omtrent de verrichtingen i.v.m. de schatting van de vroegere kavels onmogelijk is: deze verrichtingen zijn onherroepelijk geworden. Het thans gaande onderzoek en de proceduremogelijkheden kunnen niet meer slaan op die schatting.

Ieder belanghebbende die een rechtsvordering wenst in te spannen, dient de procedure als volgt te doen: de belanghebbende dient een verzoek in bij de vrederechter op straffe van verval binnen de dertig dagen na hogergezegde kennisgeving. Het verzoekschrift vraagt aan de vrederechter, dat hij bij bevelschrift zou bepalen de dag en het uur van de verschijning ter plaats (bevoegdheid *rationa loci*: zie nr. 37).

De vrederechter bepaalt in zijn bevelschrift dag en uur van de verschijning ter plaatse, alsmede stelt hij een deskundige aan. Door de zorgen van de griffier wordt de deskundige ogeroepen door een ter post aangetekende brief.

De belanghebbende zal het comité dagvaarden om te verschijnen ter plaatse voor de vrederechter. Volgens de bepalingen van artikel 13, par. 7 moeten de dagvaardingen geschieden in handen van de voorzitter, of de sekretaris van het comité, of van de Nationale Maatschappij voor de kleine Landeigendom.

Tussen de dagvaarding en de verschijning ter plaatse dienen er minstens 8 en ten hoogste 15 vrije dagen gelaten te worden.

Het verzoekschrift, samen met het bevelschrift van de vrederechter wordt aan het hoofd van de dagvaarding ter kennis gegeven.

De deskundige moet zijn verslag indienen binnen de dertig dagen na het onderzoek ter plaatse. Hij voegt aan zijn verslag zoveel afschriften als er partijen zijn.

Zodra het verslag van de deskundige is ingediend, roept de vrederechter, bij een ter post aangetekende brief, de partijen en de deskundige op voor de zitting, waarvan hij de datum bepaalt.

De oproeping gaat vergezeld van een afschrift van het deskundig verslag.

Omtrent de betwistingen over de toebedeling der kavels, wint de vrederechter het advies in van de commissie van advies. Indien hij de bezwaren gegrond acht, stuurt de rechter het dossier terug aan het comité, dat, bijgestaan door de commissie van advies binnen de maand de nodige verbeteringen in het verkavelingsplan aanbrengt.

De vrederechter doet uitspraak binnen de drie maanden na de oorspronkelijke dagvaarding.

Het vonnis zal statuëren over de gerechtskosten. Het zal statuëren zo deze ja dan neen, en eventueel in hoeverre deze ten laste komen van het comité.

Tegen dit vonnis is, behalve verzet, geen voorziening mogelijk. Alleen kan de procureur-generaal bij het Hof van Verbreking zich voorzien in verbreking in het belang van de wet.

54. Wat betreft de rechtsvorderingen betreffende de overgang van zakelijke rechten wordt de dagvaarding gedaan om te verschijnen voor de vrederechter binnen de dertig dagen na de hogergezegde kennisgeving (zie nr. 52).

Deze procedure doet uitspraak binnen de drie maanden na de dagvaarding. Hij statueert over de proceskosten. Tegen dit vonnis is, behalve verzet, geen voorziening mogelijk, tenzij verhaal in verbreking door de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie in het belang van de wet.

55. Alle eventuele wijzigingen die voortvloeien uit de vonnissen wordt op het plan en in de lijsten aangebracht.

7. Verrekeningen en akte van ruilverkaveling.

56. Afpaling en verrekeningen (art. 37):

Zodra de ruilverkavelingsplannen en de lijsten definitief geworden zijn, zal het ruilverkavelingscomité:

- de nieuwe kavels afpalen,
- bij de Deposito- en Consignatiekas de nodige gelden storten voor de uitkering van de meerwaarden,
- de vergoedingen wegens gebruiksverlies uitkeren,
- het comité voor aankoop van onroerende goederen voor rekening van de staat opdracht geven met het opmaken van de akte van ruilverkaveling.

« De akte van ruilverkaveling kan niet worden gelijkgesteld met een gewone authentieke akte; de betrokken partijen verschijnen niet bij het opmaken hiervan. Het gaat niet om een ruilcontract, een overgang van zakelijke en persoonlijke rechten waaraan de notaris normaal authenticiteit dient te verlenen. In tegenstelling met de vrijwillige verkaveling, die tot de bevoegdheid van de notaris behoort en blijft behoren, is de ruilverkaveling uit kracht van de wet een verrichting sui generis, een overheidshandeling waardoor de uitvoerende macht, met instemming van de meerderheid der betrokkenen, ambtshalve een nieuwe indeling van eigendommen, en bedrijven uitvoert. » (58)

De belanghebbende eigenaars of vruchtgebruikers kunnen de hun toekomende gelden afhalen aan de Deposito- en Consignatiekas, mits overlegging van een door de hypotheekbewaarder afgegeven getuigschrift waarbij verklaard wordt, dat geen inschrijving of overschrijving met betrekking tot de aan die eigenaars of vruchtgebruikers toegedeelde goederen bestaat.

57. De akte van ruilverkaveling (art. 38):

De akte van ruilverkaveling houdt in:

- De vaststelling van de rechten en verplichtingen zoals die voortvloeien uit de opgestelde ruilverkavelingsplannen, lijsten en nieuwe pachtvoorwaarden. Deze plannen, lijsten en pachtvoorwaarden worden bij de akte gevoegd.

De oorsprong van de dertigjarige eigendom voor elk der in de ruilverkaveling opgenomen percelen moet in de akte voorkomen.

Er weze op gewezen, dat de voorwaarden van de huurovereenkomsten betreffende de herverkavelde goederen, door de vermelding ervan in de akte van herverkaveling, een authentiek karakter krijgen.

- Een vermelding van het getuigschrift bevestigend dat de gelden gedeponneerd zijn in de Deposito- en Consignatiekas.

— De door de N.M. voor de Kleine Landeigendom toegestane voorwaarden en termijnen van betaling van het passiefsaldo van opleg, vergoedingen en kosten.

Tot zekerheid van die sommen en van de intresten wordt ambtshalve ten voordele van de N.M. K. L. een hypotheek ingeschreven op de goederen die toegedeeld worden aan de eigenaars of vruchtgebruikers die deze sommen en intresten verschuldigd zijn. De hypotheek neemt rang te rekenen van de dag van de overschrijving ervan op het kantoor der hypotheekbewaring.

De rechter kan, op verzoek van de eigenaar of vruchtgebruiker een goed aanwijzen waarop deze hypotheek wordt gevestigd.

— De tijdstippen en voorwaarden van ingenottreding en ingebruikneming van de nieuwe kavels. Deze tijdstippen en voorwaarden worden door het comité bepaald. Hiertoe zal het comité rekening houden met de plaatselijke gebruiken.

De akte van ruilverkaveling en zijn bijlagen worden bewaard door het Comité voor aankoop van onroerende goederen voor rekening van de Staat.

De akte geldt als titel voor de eigendom, de zakelijke rechten en de schuldvorderingen welke er door geregeld worden.

Elke belanghebbende ontvangt van het Comité voor aankoop van onroerende goederen voor rekening van de Staat een eensluidend verklaard uittreksel uit de akte van ruilverkaveling. Op de uittreksels, afgegeven aan elke belanghebbende die nieuwe kavels in gebruik zal nemen, komt de formule van tenuitvoerlegging voor.

58. Tegenstelbaarheid (art. 46) :

De akte van ruilverkaveling wordt van kracht en kan aan derden worden tegengeworpen vanaf de dag van de overschrijving ervan op het kantoor der hypotheekbewaring van de liggende goederen. Tussen partijen wordt de akte dan ook maar van kracht vanaf de dag van de overschrijving.

De afwijking van het gemeenrecht die deze bepaling in zich sluit, is alleen ingegeven om praktische redenen.

De Verenigde Commissies van Justitie en Landbouw, waren ertoe gekomen bij de eerste lezing, een tekst te aanvaarden die een onderscheid maakte tussen de betrokkenen bij de akte enerzijds, en de derden anderzijds.

Ten aanzien van de betrokkenen zou de akte uitwerking hebben vanaf de ondertekening, terwijl de tegenstelbaarheid aan derden pas bij de overschrijving zou verwezenlijkt worden.

Daarenboven zou de overdracht van voorrechten en hypotheeken, bevelen, beslagen en onroerende vorderingen maar mogelijk zijn bij de kanttekening.

Bij de tweede lezing wees men er op dat een zeer gevaarlijk tijdverloop zou liggen tussen enerzijds de ondertekening van de akte van ruilverkaveling die onmiddellijk uitwerking heeft tussen de betrokkenen, en anderzijds de overschrijving van de akte, en ten slotte de overdracht van voorrechten, hypotheeken, bevelen, beslagen en onroerende vorderingen.

Gedurende deze tijd zou de eigenaar die te kwader trouw is, en wiens vroegere kavel erg was bezwaard, de gelegenheid hebben de nieuwe kavel voor vrij en onbelast te verkopen en er onrechtvaardig de volle prijs van op te strijken.

Teneinde deze praktische moeilijkheden uit te schakelen gaf de wetgever uiteindelijk de voorkeur aan deze afwijking van het gemeen recht.

Trouwens deze afwijking is aannemelijk, omdat de betrokkenen zelf niet bij het verlijden van de akte verschijnen, en in dit opzicht met derden moeten worden gelijkgesteld. De akte heeft dus voor hen slechts uitwerking na de overschrijving.

59. Ingebruikneming (art. 40) :

De ingebruikneming van de nieuwe kavels gebeurt op de tijdstippen en onder de voorwaarden voorzien in de akte van ruilverkaveling. De bepalingen van het burgerlijk wetboek (art. 1177 en 1178 § 2) over de rechten en verplichtingen van de uittredende en intre-

dende pachters, en over het oprichten van gebouwen zijn ter zake van toepassing.

Indien de partijen geen akkoord bereiken, treedt het ruilverkavelingscomité bemiddelend op, op verzoek van één hunner. Te dien einde wordt het bijgestaan door de commissie van advies. Deze verzoeningsprocedure is verplichtend voor elk beroep op de vrederechter.

Indien, na deze verzoeningsprocedure er nog geen akkoord bereikt is, zal de meest gereede partij de zaak aanhangig maken voor de vrederechter volgens de procedure van gemeen recht.

60. Ontbinding van het comité (art. 41) :

Wanneer de werkzaamheden beëindigd zijn, kondigt de Koning de ontbinding af van het comité op voorstel van de Minister van Landbouw.

Tijdens zijn juridisch bestaan is het comité collectief verantwoordelijk voor zijn daden, behoudens het geval van ernstig tekortkomen van een lid afzonderlijk.

De nationale maatschappij voor de Kleine Landeigendom staat in voor de vereffening van de rekeningen. Zij treedt in de rechten en verplichtingen van het comité.

8. Kosten van uitvoering van het ontwerp (art. 42) :

61. De grote meerderheid der kosten komen ten laste van de Staat.

De wet geeft ervan de opsomming :

- de bestuurskosten, inbegrepen de vergoedingen voor bijzondere prestaties die aan de leden van het comité en van de commissie van advies kunnen toegekend worden,
- de proceskosten die het comité moet dragen,
- de kosten van de akte van ruilverkaveling,
- de kosten voor de hypothecaire formaliteiten,
- de kosten voor het hypothecair bewijsschrift voor vrij van lasten ter ophaling van de gedeponeerde gelden op de Deposito- en Consignatiekas.
- de kosten voor afpaling.

De Minister van Landbouw bepaalt daarenboven de bijdrage van de Staat in de uitgaven voor de werken van aanleg en verbetering van de wegen en afwateringen en grondverbetering.

De reglementering inzake tewerkstelling van werklozen is toepasselijk op de werken die voor de uitvoering van een ruilverkavelingsplan vereist worden.

IV. Overgang van zakelijke rechten

(art. 43-45)

62. Het geheel van de nieuwe kavels die aan de eigenaar worden toebedeeld, treedt in de plaats van het geheel van de vroegere kavels van die eigenaar.

Zo bv. gaan het vruchtgebruik, de voorrechten en hypotheeken, de bevelen, de beslagen, de onroerende vorderingen, slaande op het geheel van de vroegere kavels van een eigenaar of vruchtgebruiker over op het geheel van de nieuwe kavels van die eigenaar, en zelfs op de aan die eigenaar of vruchtgebruiker verschuldigde actiefsaldo's.

Wanneer evenwel een vruchtgebruik, voorrechten en hypotheeken, bevelen en beslagen, roerende vorderingen één of sommige van de vroegere kavels van een eigenaar of vruchtgebruiker bezwaren, bepaalt het

comité de nieuwe kavel of kavels, of het gedeelte van een nieuwe kavel waarop deze rechten overgaan.

63. *Vergissing, onnauwkeurigheid of verzuim (art. 45):*

Ten einde dit artikel te begrijpen, is het belangrijk terug te gaan naar de oorspronkelijke tekst van art. 45, het vroegere artikel 44.

Dit artikel voorzag dat wanneer eigenaars of andere houders van zakelijke rechten op vroegere kavels rechten doen gelden waarmede geen rekening is gehouden, de rechter dan op verzoek van de belanghebbenden bepaalt op welke nieuwe kavels of gedeelten daarvan en op welk gedeelte van het in artikel 31-3° vermelde actiefsaldo deze rechten zullen worden overgedragen.

Hieronder volgt de tekst van het vroeger artikel 44:

«Wanneer ingevolge vergissingen of weglatingen in de akte van ruilverkaveling, of ingevolge vernietiging, verbreking of herroeping van rechten na het opmaken van de akte van ruilverkaveling, *eigenaars of andere houders van zakelijke rechten* op vroegere kavels rechten doen gelden waarmede geen rekening is gehouden, bepaalt de rechter op verzoek van de belanghebbenden op welke nieuwe kavels of gedeelten daarvan en op welk gedeelte van het in art. 31-3° vermelde actiefsaldo deze rechten zullen worden overgedragen.

In dat geval kan de rechter op verzoek van de belanghebbenden zo nodig de verplichtingen tegenover de Nationale Maatschappij voor de landeigendom opnieuw vaststellen.» (59)

De oorspronkelijke bedoeling van de wetgever was, zoals de titulatuur van het hoofdstuk 5 het vermeldt, een regeling omtrent de «overgang van zakelijke rechten». Daarenboven werd de mogelijkheid van de ingestelde procedure voorbehouden aan de eigenaars of andere houders van zakelijke rechten.

In het verslag uitgebracht voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers namens de commissie voor de landbouw, wordt naast een reeks zakelijke rechten, eveneens vermeld «de verpachting» (60).

«De mogelijkheid bestaat immers dat tijdens de uitvoering van de ruilverkaveling nog rechtshandelingen hebben plaats gevonden, zoals verkopen, vestiging van vruchtgebruik, vestiging van hypotheek, verpachting, enz. In de akte van ruilverkaveling zal daarmee niet altijd rekening gehouden zijn, inzonderheid als een akte kort voor de datum der akte van ruilverkaveling is verleden.» (60)

Ingevolge de verruiming van de opvatting werd de redactie van het oorspronkelijk art. 44 gewijzigd, en spreekt art. 45 alleen nog van «wanneer iemand rechten bezit».

Men mag dus besluiten dat de voorschriften van art. 45 niet alleen toepasselijk zijn op zakelijke rechten, doch op alle rechten op vroegere kavels. Daarenboven wordt de procedure opengesteld voor iedereen, en is ze niet meer uitsluitend voorbehouden aan de houders van zakelijke rechten.

Het art. 45 voorziet de mogelijkheid voor de belanghebbenden zich voor de vrederechter te voorzien, wanneer in de akte van ruilverkaveling geen rekening is gehouden met de rechten dewelke zij op vroegere kavels bezaten.

De belanghebbenden kunnen benadeeld zijn door:

1° vergissingen, onnauwkeurigheden of weglatingen in de akte,

2° overdrachten of vestigingen van rechten voor de datum van de overschrijving van de akte,

3° vernietigingen, verbrekingen of herroepingen van rechten.

In dergelijke gevallen bepaalt de rechter, op verzoek van de belanghebbenden, op welke nieuwe kavels of gedeelten ervan deze rechten overgaan.

De rechter kan, ambtshalve of op verzoek, na de belanghebbenden te hebben opgeroepen de passief- en actiefsaldo's, evenals de rechten en verplichtingen herzien, evenals de voorwaarden en termijnen tot betaling.

De beslissingen van de vrederechter zijn in deze betwistingen in eerste aanleg gevelde. «Daar in dat geval de ruilverkaveling voltrokken is, bestaat er geen reden meer om een uitzonderlijke rechtspleging in te voeren. In het bij artikel 45 beoogde geval zal dus de normale rechtspleging worden toegepast.» (60)

Hoger beroep is dus mogelijk volgens de normale rechtspleging.

V. Fiscale bepalingen

(art. 47-50)

64. *Fiscale vermindering (art. 47):*

De kopers van kleine landeigendommen en woningen genieten een fiscale vermindering van 11 tot 6 %, op voorwaarde dat zij het verworven goed een jaar lang gebruiken of bewonen.

Deze vermindering vervalt niet wanneer het gebruik of de bewoning een einde zou nemen ingevolge een vrijwillige ruilverkaveling of een ruilverkaveling uit kracht van de wet.

65. *Registratie van akten houdende vrijwillige ruilverkaveling (art. 48):*

De akten houdende vrijwillige ruilverkaveling waren tot aan de wet van 25 juni 1956 onderworpen aan het algemeen vast recht. Deze akten worden thans kosteloos geregistreerd, op voorwaarde:

— dat de ruilverkaveling vooraf door de Minister van Landbouw en Financiën werd goedgekeurd. Een gewaarmerkt afschrift van dat besluit dient bij de akte gevoegd te worden op het ogenblik van de registratie.

Dezelfde vrijstelling van registratierechten wordt verleend aan de akten houdende overdracht van huur-overeenkomsten betreffende landeigendommen welke het voorwerp zijn van een ruilverkaveling, op voorwaarde dat:

1° de ruilverkaveling vooraf door de Minister van Landbouw en Financiën werd goedgekeurd,

2° dat de overdracht met de ruilverkaveling samengaat of binnen een termijn van twaalf maanden geschiedt,

3° dat in of onderaan de akte melding wordt gemaakt van de naam van de eigenaar der goederen en van de datum van het besluit tot goedkeuring van de ruilverkaveling.

66. *Registratie van akten, vonnissen en arresten ingevolge de ruilverkaveling uit kracht van de wet (art. 49):*

De akten, vonnissen en arresten betreffende de uitvoering der wet op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van de wet worden geheel kosteloos geregistreerd.

67. *Zegelrechten (art. 50):*

Volledige vrijstelling van het zegelrecht wordt verleend aan de akten, die worden opgemaakt of afgele-

verd voor de uitvoering der wet op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van de wet.

F. AERTS,
Advocaat.

- (1) P. Mahillon et M. Vinchent : « Etudes sur le remembrement rural » - blz. 23.
- (2) Prof. E. Van Divoet : « Dietse Warande en Belfort » 1912, blz. 138 - 151, en 204 - 224.
- (3) Parl. Doc. - Senaat : 1947 - 1948 - nr. 263.
- (4) Parl. Doc. - Senaat : 1954 - 1955 - nr. 27 blz. 1.
- (5) P. Burton : Où en est le remembrement des terres en Belgique - Revue du Conseil Economique Wallon 1962, nr. 58, blz. 22.
- (6) Belgisch Staatsblad : 9 - 10 juni 1956.
- (7) Dr. A. De Leeuw : « Problemen van Belgische Ruilverkavelingsrecht » - Tijdschrift voor Kadaster en Landmeetkunde », 1961, blz. 136 - 156.
- (8) Prof. E. Van Dievoet : ibidem, blz. 139.
- (9) Prof. E. Van Dievoet : ibidem, blz. 140.
- (10) P. Mahillon et M. Vinchent : o.c. - blz. 141.
- (11) C. Tambuyzer : Aantal en oppervlakte der Belgische landbouwbedrijven L.E.I. Ministerie van Landbouw, Brussel - 1962.
- (12) P. Burton : o.c.
- (13) Parl. Doc. - Senaat 1954 - 1955 - nr. 27, blz. 3.
- (14) Piret : Traité d'Economie rurale, 1, 394.
- (15) Parl. Doc. - Senaat 1955-1956 nr. 124, blz. 21.
- (16) P. Mahillon et M. Vinchent : « Etudes sur le remembrement rural », nr. 19, blz. 21.
- (17) Parl. Doc. - Kamer van Volksvertegenwoordigers 1955 - 1956 nr. 520-3, blz. 2.
- (18) Parl. Doc. - Senaat 1954 - 1955, nr. 27, blz. 8.
- (19) Parl. Doc. - Senaat 1955 - 1956, nr. 124, blz. 14.
- (20) Parl. Doc. - Kamer van Volksvertegenwoordigers 1955 - 1956 nr. 520-3, blz. 3.
- (21) L. Lindemans : « De wettelijke bescherming van het landbouwbedrijf », Journal du Géomètre-expert immobilier - 1957, I. nota 6.
- (22) Parl. Doc. - Senaat 1954 - 1955, nr. 27, blz. 4.
- (23) Dr. A. De Leeuw : Beschouwingen over ruilverkaveling : « De Boer » 7 nov. 1959 - blz. 5.
- (24) P. Mahillon et M. Vinchent : Etudes sur le Remembrement rural, blz. 150.
- (25) del Marmol : Traité de l'expropriation pour cause d'utilité publique en Belgique. T.II, nr. 360.
- (26) Parl. Doc. - Senaat : 1954 - 1955 nr. 27, blz. 39.
- (27) Parl. Doc. - Senaat : 1954 - 1955 nr. 27, blz. 11.
- (28) Parl. Doc. - Senaat - 1955 - 1956 nr. 124, blz. 7.
- (29) P. Burton, o.c., blz. 25.
- (30) Kluyskens. Zakenrecht, nr. 39 en vlg., blz. 46.
- (31) De Page : Traité Élémentaire de droit civil Belge : T.IV, 491, en T.V, nr. 744 en vlg.
- (32) Parl. Doc. - Senaat : 1954 - 1955, nr. 27, blz. 7.
- (33) Parl. Doc. - Kamer van Volksvertegenwoordigers : 1955 - 1956, nr. 520-3, blz. 5.
- (34) Parl. Doc. - Senaat : 1955-1956, nr. 124, blz. 9.
- (35) Parl. Doc. - Kamer van Volksvertegenwoordigers : 1955 - 1956 - nr. 2.
- (36) Parl. Doc. - Senaat : 1955 - 1956 - nr. 124, blz. 10.
- (37) Parl. Doc. - Kamer van Volksvertegenwoordigers : 1955 - 1956 - 520/3, blz. 5.
- (38) Parl. Doc. - Senaat : 1955 - 1956, nr. 124, blz. 11.
- (39) Parl. Doc. - Senaat : 1954 - 1955, 27, blz. 9.
- (40) P. Mahillon et M. Vinchent : Etudes sur le Remembrement Rural, blz. 165.
- (41) Parl. Doc. - Senaat : 1955 - 1956 - 124, blz. 15.
- (42) Parl. Doc. - Senaat : 1954 - 1955, nr. 27, blz. 13.
- (43) De ruilverkaveling Arbre-bij-Aat : Nat. mij. v. d. Kl. Landeigendom - Brussel.
- (44) Verslagen van de Nationale Maatschappij van de Kleine Landeigendom. Boekjaar 1961.
- (45) Parl. Doc. - Senaat : 1955 - 1956 - 124, blz. 20.
- (46) Parl. Doc. - Senaat : 1954 - 1955 - 27, blz. 14.
- (47) Parl. Doc. - Senaat : 1955 - 1956 - 124, blz. 23.
- (48) Parl. Doc. - Senaat : 1954 - 1955 - 27, blz. 15.
- (49) Ibidem : blz. 16.
- (50) Parl. Doc. - Senaat : 1955 - 1956 - 124, blz. 24.
- (51) Parl. Doc. - Senaat : 1954 - 1955 - 27, blz. 16.
- (52) Parl. Doc. - Senaat : 1955 - 1956 - 124, blz. 24.
- (53) Parl. Doc. - Kamer van Volksvertegenwoordigers : 1955 - 1956 - 520/3, blz. 7.
- (54) Parl. Doc. - Senaat : 1955 - 1956 - nr. 124, blz. 25.
- (55) Parl. Doc. - Senaat : 1954 - 1955 - nr. 27, blz. 11.
- (56) Parl. Doc. - Senaat : 1954 - 1955 - nr. 27, blz. 11.
- (57) Parl. Doc. - Kamer van Volksvertegenwoordigers : 1955 - 1956 - 520/3, blz. 7.
- (58) Parl. Doc. - Senaat : 1955 - 1956 - 124, blz. 27.
- (59) Parl. Doc. - Senaat - zitting 1954-55 - nr. 27, blz. 36.
- (60) Parl. Doc. - Kamer van Volksvertegenwoordigers - 1955-56 - 520/3, blz. 8.

Bibliografie

Dr. A. De Leeuw : « De agrarische ruilverkaveling » (Doctoraal proefschrift), (Rijksuniversiteit te Gent 1955-1956).

Dr. A. De Leeuw : « De agrarische ruilverkaveling middel om de bodemversnippering te verhelpen. Een vergelijkende studie Frankrijk, Nederland, België. »

Del Marmol : « Traité de l'expropriation pour cause d'utilité publique en Belgique ».

De Page : « Traité élémentaire de droit civil Belge ».

Kluyskens : Zakenrecht.

P. Mahillon et M. Vinchent : « Etudes sur le remembrement rural ».

Piret : « Traité d'économie rurale ».

Tijdschriften :

P. Burton : « Où en est le remembrement des terres en Belgique » - Revue du Conseil Economique Wallon, 1962, nr. 58, blz. 17-45.

Dr. A. De Leeuw : Beschouwingen over ruilverkaveling « De Boer », 7 november 1959.

Dr. A. De Leeuw : « Problemen van Belgisch ruilverkavelingsrecht », préadvies voor de algemene vergadering van de vereniging van agrarisch recht - Utrecht : 24/3/1961. Tijdschrift voor Kadaster en Landmeetkunde, 1961, blz. 136-156.

M. Donnay : « Le remembrement légal des biens ruraux », Recueil général de l'enregistrement et du notariat » 1957 - nr. 2.

Lindemans : « De wettelijke bescherming van het landbouwbedrijf », Journal du Géomètre (expert immobilier 1957, I).

L. Maartsboom : « Le remembrement légal des biens ruraux », Res et jura immobilia 1957 - nr. 2.

J. M. Moreels : « Recht van voorkoop en ruilverkaveling van landeigendommen », Rechtskundig Weekblad 1955-56, kol. 2054.

J. Thomas : « De evolutie van de landbouw in Limburg », Tijdschrift L.E.R. - 3e jaargang 1962-1963.

Prof. E. Van Dievoet : « Dietse Warande en Belfort » 1912.

Documenten :

Dr. A. De Leeuw : La structure de la propriété foncière en Belgique », Rapport présenté à la première assemblée générale de l'institut international de droit comparé - Florence 4-8 april 1960.

Ministerie van Landbouw : activiteiten en verwezenlijkingen 1961-1962.

Tambuyzer : « aantal en oppervlakte der Belgische landbouwbedrijven », L.E.I.-Ministerie van Landbouw - Brussel 1962.

Tambuyzer : Recensement agricole de 1959. Institut d'économie agricole.

Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom : « verslagen Boekjaar 1961 ».

F. Vanden Abeele : « Le projet de loi belge sur le remembrement », Archives du sénat : nr. 186. 32.

Belgisch Staatsblad. 9-10 juni 1956.

Parl. documenten : Kamer van Volksvertegenwoordigers : 1955 - 1956 : nrs. 520/1, 520/2, 520/3. - Senaat : 1947-48 : nr. 263; 1954-55 : nr. 27; 1955-56 : nrs. 152, 164, 124.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 25 november 1963.

Voorzitter : M. Anciaux Henry de Faveaux.
Raadsheer-verslaggever : M. De Waersegger.
Advokaat-generaal : M. Depelchin.

Vonnissen en arresten. — Niet-beantwoording van een door de verdachte ondertekende en ter terechtzitting neergelegde brief. — Vernietiging van het arrest.

In de vorm van een brief wordt door de verdachte een door hem ondertekend schrijven neergelegd, neerlegging vastgesteld door een door de griffier hierop aangebrachte vermelding; in de bestreden beslissing wordt op deze brief, die noot genoemd wordt, niet geantwoord.

Als conclusies moeten worden aangemerkt de door de partij getekende geschriften, die tijdens de debatten ter terechtzetting aan de rechter worden voorgelegd, ten aanzien waarvan regelmatig wordt vastgesteld dat de rechter er kennis van heeft gehad en waarin deze partij de middelen tot staving van haar eis of verweer aanvoert.

Hilkens.

Gelet op het bestreden arrest, op 29 augustus 1963 gewezen door het Hof van beroep te Luik, vakantiekamer, dienstdoende als kamer van Inbeschuldigingstelling;

Over het middel afgeleid uit het feit dat het arrest de conclusies van eiser een noot noemt en op de conclusies niet antwoordt;

Overwegende dat eiser in de vorm van een brief aan de voorzitter van de Kamer bij welke de zaak aanhangig was, een door hem getekend schrijven, houdende zijn verweermiddelen heeft neergelegd ter terechtzitting van het hof van beroep; dat deze neerlegging vastgesteld is door een vermelding die de griffier op het schrijven heeft aangebracht;

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt dat eiser een « noot » heeft neergelegd en op de bedoelde middelen niet antwoordt;

Overwegende dat als conclusies moeten worden aangemerkt de door een partij getekende geschriften, die tijdens de debatten ter terechtzitting aan de rechter worden voorgelegd, ten aanzien waarvan regelmatig wordt vastgesteld dat de rechter kennis er van heeft gehad en waarin deze partij de middelen tot staving van haar eis of verweer aanvoert;

Overwegende dat het door eiser neergelegd geschrift, gelet op de inhoud ervan en op de omstandigheden waarin het aan de rechter in hoger beroep is vastgelegd, een conclusie is, onverschillig welke benaming de rechter eraan heeft gegeven;

Dat door er niet op te antwoorden het arrest artikel 97 van de Grondwet geschonden heeft;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest;

Beveelt dat van dit arrest zal worden melding gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Laat de kosten ten laste van de Staat;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Brussel, kamer van inbeschuldigingstelling.

RAAD VAN STATE

6e Kamer. — 5 februari 1964.

Voorzitter : M. Declaire.
Raadsheren : M. Coyette en Mevr. Ciselet.
Substituut-auditeur-generaal : Mej. Bourquin.

Krankzinnigen. — Maatregelen. — Toezicht. — Bevoegdheid. — Regelmatigheid.

1. Volgens art. 17 van de wetten van 18 juni 1850 en 28 december 1873 op de behandeling van krankzinnigen is het de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg die zich moet uitspreken over het toezicht over de geestestoestand en over het behoud van een persoon in een krankzinnigengesticht. De Raad van State is niet bevoegd om hiervan kennis te nemen; evenmin zou hij zich kunnen uitspreken over de door een gesticht ten aanzien van de krankzinnige genomen maatregelen van invendige orde.

2. Het doktersattest, opgesteld overeenkomstig art. 8 van de wetten op de behandeling van krankzinnigen, moet afgeleverd worden na onderzoek en ondervraging van de patiënt. Deze vereiste is essentieel voor de regelmatigheid van het besluit tot plaatsing, genomen door de burgemeester en van de daarop gevolgde bevestigende beslissing van het college.

3. De inschrijving wegens valsheid is een tussengeschied, zoals bedoeld bij art. 51 van de procedureregeling. Zijn de tegenpartijen niet ter zitting verschenen dan is er grond om de tegenpartijen overeenkomstig art. 51, 1e lid te ondervragen ten einde de Raad van State toe te laten deze partijen te verzoeken te verklaren of zij volhardten in hun bedoeling van desbetreffend stuk gebruik te maken.

Deprez t./ 1. Het college van burgemeester en schepenen van Montignies-le-Tilleul; 2. de directie van het « Institut Saint-Bernard ».

Arrest nr. 10.428.

Gezien het op 26 februari 1962 ingediende verzoekschrift, waarbij Clément Deprez de nietigverklaring vordert van het door de burgemeester van Montignies-le-Tilleul op 9 december 1960 genomen besluit tot plaatsing, van de bevestigende beslissing van het schepencollege van 10 december 1960 « een in het algemeen (van) alle documenten of geschriften met hun eventuele bijlagen tegen mij opgemaakt krachtens de artikelen 7, 3e, tweede lid, en 8 van de wet van 18 juni 1850 en 28 december 1873 op de behandeling van de krankzinnigen en diensgevolge krachtens de artikelen 9, 10 en 11 en de artikelen 13 en 22 van diezelfde wet, krachtens de artikelen 36 en 37 van het koninklijk besluit van 1 juni 1874 houdende algemene en inrichtende verordening over het beheer der krankzinnigen en krachtens de artikelen 90 en 95 van de gemeentewet die het toezicht op krankzinnigen betreffen »;

Overwegende dat uit het bij het parket-generaal van het Hof van beroep te Brussel verrichte onderzoek blijkt:

1. dat verzoeker op 18 juni 1961 op proef is vrijgelaten ingevolge de beslissing door de geneesheer-directeur van de inrichting genomen, overeenkomstig artikel 52 van het koninklijk besluit van 1 juni 1874

houdende algemene en inrichtende verordening, genomen ter uitvoering van de wet op de behandeling van de krankzinnigen, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 13 mei 1930;

2. dat de klacht die verzoeker op 21 maart 1961 tijdens zijn verblijf te Manege aan de procureur des Konings te Charleroi zou hebben gericht, die magistraat niet bereikt heeft, dat deze laatste van dit document eerst kennis heeft gekregen na een ter post aangetekende brief die verzoeker hem op 18 mei 1962 had gericht om zich erover te beklagen op willekeurige wijze geplaatst te zijn geweest en om de directeur en een bewaker van het gesticht ervan te beschuldigen het document van 21 maart 1961 «aan zijn bestemming te hebben onttrokken»; dat die personen, hierover ondervraagd, verklaard hebben zich niet te herinneren in het bezit van dit document gesteld te zijn geweest en dat zij, mocht dit wel het geval geweest zijn, het aan de geadresseerde hebben bezorgd;

3. dat geen van de gerechtelijke bemoeiingen waarvan sprake in artikel 17 van de wet van 18 juni 1850 heeft plaats gehad;

I. Wat de ontvankelijkheid van het beroep betreft.

Overwegende dat de bestreden besluiten van 9 en 10 december 1960 dagtekenen; dat zij onmiddellijk zijn uitgevoerd; dat verzoeker anderzijds het instituut «Saint-Bernard» op 18 juni 1961 heeft verlaten en eerst op 19 december 1961 de burgemeester van Montignies-le-Tilleul heeft gevraagd wat de aard was van de handeling op grond waarvan hij in dit gesticht was geplaatst en van wie de handeling uitging; dat de burgemeester hem op 26 december 1961 hierover inlichtingen heeft verschaft; dat uit het dossier niet blijkt dat die besluiten aan verzoeker ter kennis gebracht of medegedeeld zouden zijn geweest, noch dat hij er vóór de datum precies kennis van zou hebben gehad; dat het beroep ontvankelijk is *ratione temporis*;

II. Wat de bevoegdheid betreft.

Overwegende dat artikel 17 van de wetten van 18 juni 1850 en 28 december 1873 op de behandeling van de krankzinnigen bepaalt: «Ieder persoon die in een krankzinnigengesticht gehouden wordt, of ieder ander belanghebbend persoon kan, op welk tijdstip ook, zich voorzien voor de voorzitter van de rechtbank der plaats waar het gesticht gelegen is, die, na de nodige nasporingen, de onmiddellijke vrijlating gelast zo daartoe aanleiding bestaat»; dat hieruit volgt, dat het de voorzitter van de rechtbank is die zich moet uitspreken over het toezicht over de geestestoestand en over het behoud van een persoon in een krankzinnigengesticht; dat de Raad van State niet bevoegd is om hiervan kennis te nemen; dat hij zich evenmin zou kunnen uitspreken over de door een gesticht ten aanzien van de krankzinnige genomen maatregelen van inwendige orde, die geen handelingen zijn zoals bedoeld in artikel 9 van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State;

Overwegende dat artikel 95 van de gemeentewet bepaalt:

«Het college van burgemeester en schepenen zorgt ervoor, dat hinderlijke voorvallen, waartoe in vrijheid gelaten zinnelozen en razend krankzinnigen aanleiding zouden kunnen geven, worden voorkomen en verholpen;

Is het noodzakelijk de zinneloze of de razend krankzinnige in een godshuis, in een ziekenhuis of in een

bewaringsgesticht te plaatsen, dan wordt daarin voorzien door het college, onder verplichting daarvan binnen drie dagen kennis te geven aan de vrederechter of aan de procureur des Konings»;

dat artikel 7 van de wetten op de behandeling van de krankzinnigen bepaalt:

«Het hoofd van een gesticht mag geen aan krankzinnigheid lijdend persoon opnemen tenzij:

... 3° krachtens een besluit tot plaatsing door de bevoegde plaatselijke overheid genomen bij toepassing van artikel 95 van de gemeentewet.

Evenwel kan de voorlopige plaatsing, in een spoedeisend geval, gevorderd worden door de burgemeester of door het lid van het college welk hem vervangt. In dit geval beslist het college op zijn eerstkomende vergadering, of uiterlijk binnen de zes dagen, overeenkomstig artikel 95 der gemeentewet»;

dat de door de burgemeester en het college overeenkomstig die bepalingen genomen besluiten, administratieve handelingen zijn die door de Raad van State op hun regelmatigheid kunnen worden getoetst;

III. Wat betreft de regelmatigheid van het door de burgemeester op 9 december 1960 genomen besluit tot voorlopige plaatsing en het op 10 december 1960 door het college genomen bevestigend besluit.

Overwegende dat artikel 8 van de wetten op de behandeling der krankzinnigen bepaalt, dat in geval van een plaatsing bevolen door de onder 3° van artikel 7 van dezelfde wetten bedoelde overheden: «een getuigenschrift ... (moet) ... worden overgelegd waaruit de geestestoestand van de te plaatsen persoon blijkt en dat de bijzondere omstandigheden van de ziekte vermeldt», dat dit getuigenschrift afgeleverd (moet) zijn door een niet aan het gesticht verbonden geneesheer»; dat het getuigenschrift in dit geval de 9e december 1960 is opgemaakt door de burgemeester, die van beroep geneesheer is; dat het conform het door het ministerieel besluit van 25 augustus 1885 voorgeschreven model is;

Overwegende dat artikel 37 van de algemene en inrichtende verordening over het beheer der krankzinnigen van 1 juni 1874 bepaalt dat «bij het getuigenschrift van de geneesheer, onder gezegelde omslag, een vertrouwelijk bulletijn wordt gevoegd, aangevende de gekende of veronderstelde oorzaak der krankzinnigheid en of leden der familie van de krankzinnige door een hersenziekte besmet geweest of besmet zijn»; dat dit document door de burgemeester werd opgemaakt; dat het conform het bij het ministerieel besluit van 23 okt. 1902 gevoegde model is;

Overwegende dat die documenten, die in het bezit waren van het instituut «Saint-Bernard», door de directeur van dit gesticht bij het dossier zijn gevoegd;

Overwegende dat verzoeker in zijn onderscheiden memories betoogt, dat het attest hetwelk de burgemeester van Montignies-le-Tilleul in zijn hoedanigheid van geneesheer op 9 december 1960 had opgemaakt, op een valsheid berust in zover die geneesheer, in strijd met wat dit document bevestigt, hem noch onderzocht, noch ondervraagd heeft; dat hij die bewering op de terechtzitting heeft gehandhaafd;

Overwegende dat dit doktersattest essentieel is voor de regelmatigheid van het besluit tot plaatsing genomen door de burgemeester en van de daarop gevolgde bevestigende beslissing van het college;

Overwegende dat de inschrijving van valsheid een tussengeschied is zoals bedoeld in artikel 51 van de procedureregeling vastgesteld door het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechts-

pleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, welk artikel bepaalt :

«Zo een partij een overgelegd stuk van valsheid beticht wordt de partij die het stuk heeft overgelegd, door de raadsheer of het lid van het auditoraat belast met het onderzoek, of door de kamer bij dewelke de zaak aanhangig is, verzocht zonder verwijl te verklaren of zij volhardt in haar bedoeling er van gebruik te maken.

Zo de partij op deze vraag niet ingaat, of zo zij verklaart dat zij van het stuk geen gebruik wenst te maken, wordt het verworpen.

Zo zij verklaart dat zij er gebruik wil van maken, wordt er zonder verwijl verslag over uitgebracht bij de kamer bij dewelke de zaak aanhangig is.

Wanneer deze oordeelt dat het van valsheid beticht stuk geen invloed heeft op haar eindbeslissing, wordt er geen rekening mede gehouden.

Zo zij integendeel oordeelt dat het stuk van wezenlijk belang is voor de oplossing van het geschil, dan schorst zij het geding tot het bevoegd rechtscollège over de valsheid uitspraak heeft gedaan »;

Overwegende dat de tegenpartijen niet ter terechtzitting zijn verschenen; dat het de kamer waarvoor de zaak is gebracht derhalve niet mogelijk is geweest « de partij die het heeft overgelegd te verzoeken zonder verwijl te verklaren of zij volhardt in haar bedoeling ervan gebruik te maken »; dat er grond is om de tegenpartijen, overeenkomstig artikel 51, eerste lid, van de procedureregeling te ondervragen.

Besluit :

Artikel 1. — Het beroep is ontvankelijk in zover het slaat op het besluit tot voorlopige plaatsing, genomen door de burgemeester van Montignies-le-Tilleul op 9 dec. 1960 en op het bevestigend besluit van het college van 10 december 1960.

Artikel 2. — Het beroep is voor het overige verworpen.

Artikel 3. — De debatten worden heropend.

Artikel 4. — Mej. Bourquin, substituut-auditeur-generaal bij de Raad van State, wordt belast met de onderzoeksverrichtingen die vereist zijn met het oog op de toepassing van artikel 51 van de procedureregeling.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 18 maart 1964.

Voorzitter : M. Schuermans.
Raadsheren : M.M. Holvoet en Screvens.
Advokaat-generaal : M. Smets.
Advokaat : Mr. Den Haerincx.

Bouwwerken. — Wet van 6 april 1960, art. 6. — Werken uitgevoerd in het bewoond gedeelte van een gebouw. — Weigering toegang te verlenen. — Wettelijke voorwaarden om een woonplaats te kunnen betreden niet geëerbiedigd. — Geen verhindering van toezicht.

Als werken uitgevoerd worden in het bewoond gedeelte van een gebouw, kan de woonplaats slechts worden betreden, ingevolge artikel 6 van de wet van 6 april 1960, in de gevallen door de wet bepaald en in de vorm die zij voorschrijft.

Weigering van toegang in afwezigheid van de gestelde wettelijke voorwaarden om een woonplaats te kunnen betreden maakt geen verhindering van toezicht uit.

O.M. t / Bollaert E.

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd ;

Overwegende dat op zaterdag 14 september 1963, te 8 uur 30' door de Rijkswacht vastgesteld werd, dat in strijd met artikelen 1 en 4 van de wet van 6 april 1960, vloeringswerken uitgevoerd werden door drie niet vereenzelvigde personen aan een nieuwgebouwde woning, dewelke de vlucht namen ;

Dat het gebouw gedeeltelijk bewoond en volledig afgesloten zijnde, betichte aangezocht werd toegang tot het gebouw te verlenen ;

Dat deze laatste de toegang weigerde ;

Overwegende dat, ten overstaan van het feit dat de verbalisanten betichte aanzochten toegang tot het gebouw te verlenen, dient te worden afgeleid dat de werken weeskwestie uitgevoerd werden in het bewoond gedeelte van het gebouw met het gevolg dat de woonplaats te zien worden geëerbiedigd overeenkomstig de 1960 slechts kon worden betreden in de gevallen door de wet bepaald en in de vorm die zij voorschrijft ;

Dat betichte in de gestelde voorwaarden gerechtigd was, de hem door de grondwet gewaarborgde rechten in verband met de onschendbaarheid van zijn woonplaats te zien worden geëerbiedigd overeenkomstig de door de wet bepaalde gevallen en in de door de wet voorgeschreven vorm ;

dat de naleving van dit recht door artikel 6 van de wet van 6 april 1960 wordt erkend ;

Overwegende dat de gegevens van het onderzoek niet uitwijzen dat in casu aan de gestelde wettelijke voorwaarden was voldaan geworden om een woonplaats te kunnen betreden ;

Dat op het uitblijven van een huiszoekingsbevel, afgeleverd overeenkomstig de wet, zulks niet heeft kunnen plaats grijpen ;

Dat betichte derhalve terecht voorhoudt, het toezicht zoals georganiseerd bij artikel 6 van de wet van 6 april 1960 niet te hebben verhinderd ;

Dat de feiten van de telastlegging dan ook niet bezeugen zijn gebleven ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Alle andere besluiten van de hand wijzende als ongegrond ;

Rechtdoende op tegenspraak ;

Gelet op artikels :

211, 212 van het wetboek van strafvordering ;

11, 12, 14, 24, 31, 34, 35, 36, 37, 40, 41 van de wet van 15 juni 1935 ;

10 van de grondwet ;

5 van de wet van 6 april 1960 ;

ter zitting aangeduid door de heer voorzitter ;

Ontvangt de beroepen ;

Doet het vonnis waartegen beroep te niet ;

opnieuw beslissend ;

Zegt voor recht dat de feiten van de telastlegging niet bewezen zijn gebleven ;

Spreekt betichte deswege vrij ;

Stelt hem buiten zake zonder kosten ;

Legt de kosten van beide aanleggen ten laste van de Staat.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 2 maart 1964.

Voorzitter : M. de Walque.

Raadsheren : M.M. Bevernaege en De Brauwere.

Advokaat-generaal : M. Ely.

Advokaten : Mrs. J. Cant en Jacques Van Damme
(beiden uit Brugge).**Onvrijwillig veroorzaakte verwondingen. — Verkeer per
autowagen op een bevroren kanaal. — Schaatsers. —
Beschikken over feitelijke voorrang.**

Hij die per autowagen op een bevroren kanaal rijdt dient zijn volle aandacht te wijden aan de daarop verkerende schaatser die aldaar een feitelijke voorrang genieten, terwijl de door hen in acht te nemen voorzichtigheidsregelen niet dezelfde zijn als die welke door het verkeersreglement bepaald worden.

O.M. en B.P. Mabelis Pieter t./ Batselaere Tonny.

Verdacht van, te Hoeke op 5 februari 1963 :

Onvrijwillig, bij gebrek aan vooruitzicht of voorzorg, doch zonder het inzicht om de persoon van een ander aan te randen, slagen of verwondingen te hebben veroorzaakt aan Mabelis Pieter.

Daaraan schuldig verklaard, werd de verdachte tegensprekelijk veroordeeld tot een geldboete van 50 F, verhoogd met 190 deciemmen, aldus gebracht op 1.000 F, of 15 dagen vervangende gevangenisstraf, en werd tevens verwezen in de gedingkosten begroot op 71 F;

De veroordeelde werd op burgerlijk gebied verwezen om te betalen, als schadevergoeding, aan de burgerlijke partij, ten definitieven titel, de som van 88.124 F, en ten titel van provisie op alle verdere schaden de som van 25.000 F, hetzij samen 113.124 F, te vermeerderen met de vergoedende intresten (vanaf 5-2-1963), de gerechtelijke intresten (vanaf 4-11-1963) en hare kosten;

Tevens werd aangesteld als deskundige Dr. Deslypere Paul, geneesheer te Brugge, na voorafgaandelijk de voorgeschreven eed te hebben afgelegd, met opdracht het slachtoffer Mabelis Pieter te onderzoeken en zo dit nodig mocht blijken terloops van zijn onderzoek, de gepaste specialisten te consulteren en hun advies bij zijn verslag te voegen, na te gaan en te beschrijven de letsels die hij opgelopen heeft en die het gevolg zijn van het ongeval, zijn oordeel te geven nopens de duur en de graad van de tijdelijke en bestendige, zo gedeeltelijke als volledige werkonbekwaamheid waarvan het slachtoffer aangetast is geweest of blijven zal, alsook na te gaan en te beschrijven de bestendige gevolgen van het ongeval op de fysische toestand en integriteit van het slachtoffer;

Van dit alles een geschreven en gemotiveerd verslag op te stellen en ter Rechtbank neer te leggen;

De kosten van het deskundig onderzoek werden voorbehouden.

Bij vonnis der Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, correctionele kamer met drie rechters, gedagtekend 4 november 1963, waarvan de verdachte en het Openbaar Ministerie beroep ingesteld hebben, respectievelijk op 13 en 14 november 1963;

Gehoord de heer Voorzitter-Raadshere de Walque, in zijn verslag gedaan ter openbare terechtzitting;

Gehoord de beklagde in zijn middelen van verdediging, voorgedragen zo door hem zelf, als door Meester Jacques Van Damme, advocaat te Brugge;

Gehoord in zijn vordering de heer Ely, Advocaat Substituut-procureur-generaal;

Gehoord de burgerlijke partij in haar eis, voorgedragen door haar raadsman Meester J. Cant, advocaat te Brugge;

Dit alles in het Nederlands;

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd;

Overwegende dat verdachte vervolgd wordt hoofdens inbreuk op de artt. 418 en 420 van het strafwetboek, en niet hoofdens inbreuk op het verkeersreglement;

Overwegende dat hij die per auto op een bevroren kanaal rijdt zijn aandacht aan de schaatser moet schenken, wat verdachte niet deed; dat de schaatser op een bevroren kanaal over een feitelijke prioriteit beschikken;

Overwegende dat de voorzichtigheidsregelen van de personen die zich op een bevroren kanaal bewegen niet dezelfde zijn dan deze door het verkeersreglement bepaald;

Dat niet bewezen is dat Mabelis als schaatser met onvoorzichtigheid handelde toen hij poogde de wagen van verdachte te ontwijken;

Overwegende dat de op verdachte toegepaste straf rechtmatig voorkomt en derhalve dient bevestigd te worden;

Dat eveneens op burgerlijk gebied de eerste rechter oordeelkundig heeft gestatueerd;

Om deze redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak;

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald en bovendien op art. 211 van het Wetboek van Strafvordering en art. 24 van de wet van 15 juni 1935, al deze wetsbepalingen door de heer voorzitter op deze terechtzitting aangeduid;

Ontvangt de beroepen en erover beslissend;

Alle verdere besluiten verwerpend;

Bevestigt het aangevochten vonnis;

Verwijst verdachte in de kosten van beroep, deze gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie begroot op 636 F, diegene gevallen aan de zijde van de burgerlijke partij op taksaat;

Zendt de zaak terug naar de eerste rechter voor verdere afhandeling op burgerlijk gebied.

VREDEGERECHT TE BERINGEN

29 maart 1963.

Rechter : M. Vranken.

Advocaten : Mrs. Degreef en Geyskens.

**Bezitsvordering. — Vruchtgebruik. — Storing van genot
door medevruchtgebruiker. — Rechten op woonhuis
gebouwd tijdens vruchtgebruik.**

Bezitsvorderingen, die dienen om het bezit en derhalve ook het ongestoord genot van onroerende goederen en onroerende rechten te beschermen, mogen ook door de vruchtgebruikers worden ingesteld tegen al degenen door wie hun bezit op welke wijze ook wordt gestoord.

De vader die samen met zijn dochter het vruchtgebruik heeft van een perceel grond en samen met haar gedurende vijf jaar heeft gewoond in een huis, dat gedurende het vruchtgebruik op de grond is gebouwd geworden, heeft niet het recht haar door

geweld iedere toegang tot het huis te ontzeggen en aldus het bij de wet beschermde bezit en genot van de dochter te storen.

Ingevolge artikel 578 B.W. heeft iedere vruchtgebruiker het recht om van het onroerend goed het genot te hebben zoals de eigenaar zelf en het recht van ieder van hen strekt zich dus ook uit tot het genot van de tijdens het vruchtgebruik opgerichte gebouwen.

Waelburgs t/ Waelburgs.

Overwegende dat de verweerder ten onrechte de onbevoegdheid «ratione materiae» van het vredegericht inroept, om kennis te nemen van de eis;

Overwegende dat de eis inderdaad in feite slechts ertoe strekt terug in het bezit te worden gesteld van het onroerend goed of van een gedeelte van het onroerend goed waarvan de eiseres samen met haar vader, de verweerder, het vruchtgebruik heeft;

dat het niet betwist is dat de eiseres in september 1962 door de verweerder in haar bezit is gestoord geworden, doordat deze laatste haar iedere toegang tot de woning en tot het goed, dat het voorwerp van het vruchtgebruik uitmaakt, heeft ontzegd;

dat luidens artikel 4 van de Wet op de bevoegdheid de vrederechters bevoegd zijn om over de bezitsvorderingen uit te spreken;

dat de voorwaarden gesteld bij het genoemde artikel 4 aanwezig zijn, vermits de partijen samen tot in september 1962 gedurende vijf jaar het bezit van de woning gehad hebben en vermits daaraan door een feitelijkheid uitgaande van de verweerder na enkele dagen afwezigheid van de eiseres een einde is gesteld geworden;

dat de bezitsvorderingen, die alleen dienen om het bezit en derhalve ook het ongestoord genot van onroerende goederen en van onroerende zakelijke rechten te beschermen, ook door de vruchtgebruikers mogen ingesteld worden en dit tegen al degenen die dit bezit op welke wijze ook storen (vgl. Cass. 18 november 1839, Pas. 220; Bontemps, Traité de la Compétence en matière civile, I, blz. 551, nrs. 31 en 32);

Overwegende wat de grond van de zaak betreft dat het evenmin betwist is geworden en overigens bewezen is door de overgelegde afschriften van de akte verleden voor Notaris Hendrickx te Beringen dat de eiseres samen met de verweerder sedert 14 februari 1957 het vruchtgebruik heeft van een perceel grond, gelegen te Beringen, sectie B, deel van nr. 608a van het kadaster, groot volgens meting 7 a. 97 ca.;

dat het eveneens bewezen is door de verklaringen van de partijen, dat op die grond nadien een huis is opgericht geworden, waarin de vruchtgebruikers samen hebben gewoond, totdat daaraan met geweld een einde is gesteld in september 1962 door de verweerder;

dat deze laatste door zijn handelwijze onbetwistbaar het bezit en het genot van de eiseres op ongeoorloofde wijze heeft gestoord;

dat hij weliswaar beweert dat hij zelf met eigen geld het huis op de grond, die het voorwerp van het vruchtgebruik uitmaakt, heeft gebouwd, maar dat deze omstandigheid, die overigens van tegenzijde wordt ontkend, hem niet het recht verleende om eigenmachtig het bij de wet beschermde recht van de eiseres te schenden;

Overwegende dat niet dient te worden onderzocht of het artikel 555 B.W. ter zake van toepassing is;

dat de vordering inderdaad alleen het voorwerp heeft een betwisting omtrent het bezit en het genot tussen twee vruchtgebruikers en niet tussen hen en de naakte eigenaars;

dat alleen dient te worden opgemerkt dat ingevolge artikel 578 B.W. iedere vruchtgebruiker het recht heeft om van het onroerend goed, waarvan de eigendom aan anderen toebehoort, het genot te hebben zoals de eigenaar zelf;

dat het recht van ieder van hen zich bijgevolg ook uitstrekt tot het genot van de gebouwen, die tijdens het vruchtgebruik werden opgericht;

Overwegende dat rekening dient te worden gehouden met de gespannen toestand, die tussen de partijen heerst en die vermoedelijk tot gevolg heeft dat zolang een verzoening tussen vader en dochter niet tot stand komt, het samenwonen in dezelfde lokalen van het gebouw niet mogelijk is;

dat het derhalve billijk is 1° overeenkomstig de ingestelde eis, de verweerder te verplichten niet de ganse woning terug ter beschikking van de eiseres te stellen, doch wel de helft hiervan en 2° de plaatsen te bepalen waarop zij haar bezit en genot zal kunnen uitoefenen;

Om deze redenen,

Op tegenspraak beslissend :

Verklaren Ons bevoegd om kennis te nemen van de eis;

Zeggen voor recht dat de verweerder ertoe gehouden is, het perceel grond en al hetgeen zich hierop bevindt, gelegen te Beringen sectie B, deel van nr. 608a, het voorwerp uitmakende van de akte verleden de 14e februari 1957, voor Notaris Hendrickx te Beringen, terug voor de helft in vruchtgebruik af te staan aan de eiseres;

Veroordelen dienvolgens de verweerder om dit perceel voor de helft terug ter beschikking en in het bezit te stellen van de eiseres;

En bij gebreke dit te doen, machtigen haar, om acht en veertig uren na de betekening van dit vonnis, zelf bezit te nemen van de woonplaats op het gelijkvloers (voorkant) met deur op de straat, en van een slaapvertrek op de verdieping eveneens aan de voorkant, dit zo nodig met behulp van de openbare macht;

Veroordelen de verweerder tot de kosten van het geding, deze laatste begroot op de som van 510 frank, de kosten van de uitgifte, de betekening en de tenuitvoerlegging van dit vonnis niet inbegrepen;

Verklaren de eis voor het overige niet gegrond.

NEDERLANDSE RECHTSPRAAK

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

24 april 1964.

Voorzitter : M. Wiarda.

Raadsheren : M.M. Houwing, Petit, Loeff en Beekhuis.

Advocaten : Mrs. Visser van IJzerdoorn en Wijckerheld Bisdor.

Internationaal privaatrecht. — Nederlands-Belgisch verdrag van 28 maart 1925. — Bevoegdheid ratione loci. — Onbevoegdheid der Nederlandse rechtbank ten opzichte van een vordering ingesteld tegen twee in België wonende verweerders, waarvan de ene Nederlander is en de tweede, door huwelijk, de dubbele nationaliteit (Belgische en Nederlandse) bezit.

Art. 9 lid 1 en art. 3 lid 1 van het op 28 maart 1925 tussen Nederland en België gesloten verdrag voorzien dat een in België woonplaats hebbende verweerder,

indien hij onderdaan is van de Belgische Staat, moet worden gedagvaard vóór de rechter van zijn woonplaats.

Deze artikelen maken geen uitzondering voor het geval dat de in België wonende verweerder behalve de Belgische mede de Nederlandse nationaliteit bezit, ook niet als de Nederlandse nationaliteit door huwelijk met een medeverweerder is verkregen.

Art. 126 lid 1 van het Nederlands Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering stelt als algemeen beginsel dat een verweerder er aanspraak op heeft te worden gedagvaard voor de rechter van zijn eigen woonplaats.

De strekking van het Nederlands-Belgisch verdrag van 1925, blijkens de geschiedenis van zijn totstandkoming, is geweest het beginsel van art. 126 van het Ned. Wetb. v. Burgerl. Rechtsv., zoveel als binnen het raam van het Verdrag mogelijk was, toe te passen.

De Nederlandse rechter is dan ook onbevoegd om te oordelen over een vordering door een Nederlander ingesteld tegen twee verweerders, die hun woonplaats in België hebben en waarvan de ene van Nederlandse nationaliteit is, terwijl de tweede, door huwelijk, de dubbele nationaliteit (Belgische en Nederlandse) bezit.

Komter en Drijver t/ Van Roosbroeck en Koreman.

Gehoord partijen;

Gehoord den Procureur-Generaal, concluderend tot verwerping van het beroep onder veroordeling van eisers tot cassatie in de daarop gevallen kosten;

Gezien de stukken;

Overwegende dat uit het bestreden arrest en de gedingstukken blijkt:

dat de eisers tot cassatie, Komter en Drijver, de verweerders in cassatie, verder onderscheidenlijk te noemen Irene van Roosbroeck en Koreman, die ten tijde der dagvaarding voor de Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam, vorderende, hoofdzakelijk, ontbinding van enige door hen met Irene van Roosbroeck en Koreman gesloten overeenkomsten, met schadevergoeding, wegens wanprestatie van laatstgenoemden;

dat dezen bij conclusie van antwoord de onbevoegdheid hebben opgeworpen van de Rechtbank van Amsterdam op grond dat Irene van Roosbroeck is Belgisch onderdaan, zodat zij hadden behoren te worden gedaagd voor hun eigen rechter te Brussel, en voorts ten principale verweer hebben gevoerd;

dat de Rechtbank te Amsterdam bij vonnis van 6 maart 1962 zich bevoegd heeft verklaard van de ingestelde vorderingen kennis te nemen, doch deze heeft afgewezen, zulks, wat de bevoegdheid betreft, kort samengevat uit overweging, dat weliswaar Irene van Roosbroeck, die toen zij met de Nederlander Koreman huwde de Belgische nationaliteit bezat, deze nationaliteit heeft behouden door het afleggen van een daartoe strekkende verklaring overeenkomstig de Belgische wet, maar dat zij door dat huwelijk tevens de Nederlandse nationaliteit heeft verkregen, en dat nu beide gedaagden (Irene van Roosbroeck mede) Nederlander zijn, de artikelen 1 en 9, lid 2, van het Nederlands-Belgisch Verdrag van 28 maart 1925 en artikel 127 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet toepasselijk zijn, en eisers hen konden dagen voor de rechter van de woonplaats van de eisers ingevolge artikel 126, lid 3, van laatstgenoemd Wetboek;

dat Komter en Drijver van het vonnis der Rechtbank

in hoger beroep zijn gekomen bij het gerechtshof te Amsterdam en grieven hebben aangevoerd tegen de afwijzing van hun vorderingen;

dat daarop Irene van Roosbroeck en Koreman incidenteel appel tegen dat vonnis hebben ingesteld, als grief aanvoerend dat de Rechtbank zich ten onrechte bevoegd had verklaard van de vorderingen kennis te nemen;

dat het Hof, bij het bestreden arrest, op het incidenteel appel het vonnis der Rechtbank heeft vernietigd en de Rechtbank te Amsterdam alsnog onbevoegd heeft verklaard om van de vorderingen kennis te nemen, en het principaal appel heeft afgewezen, na te hebben overwogen:

2. «dat de grief van Irene van Roosbroeck en Koreman aldus kan worden samengevat, dat de Rechtbank ten onrechte heeft geoordeeld, dat van toepassing van artikel 127 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering noch van toepasselijkheid van het Nederlands-Belgisch Executie Verdrag van 28 maart 1925 sprake kan zijn op grond, dat Irene van Roosbroeck en Koreman beiden (voor wat betreft Irene van Roosbroeck «mede») de Nederlandse nationaliteit bezitten en geen erkend verblijf binnen het Koninkrijk hebben, zodat Komter en Drijver hen ingevolge het bepaalde in artikel 126, lid 3, van genoemd wetboek voor de rechter van de woonplaats van Komter en Drijver konden dagen;

3. »dat in artikel 3, lid 2, van genoemd Verdrag voor zover hier van belang is bepaald, dat in Nederland de verweerder kan worden gedagvaard voor de Rechter van de eiser, indien er krachtens de wetten van beide landen, van het onderhavig verdrag of van internationale verdragen, door Nederland gesloten, geen enkele andere bevoegde rechter bestaat, terwijl voorts in artikel 9 is bepaald in lid 1 dat de artikelen 1 tot 8 van toepassing zijn op alle gevallen, waarin een onderdaan van een der contracterende Staten dagvaardt of wordt gedagvaard voor een Rechter van de andere Staat, behoudens de uitzonderingen voortspruitende uit de internationale verdragen, wanneer de gedaagde noch Belg, noch Nederlander is, en in lid 2, dat, ingeval er meer eisers of gedaagden zijn, deze artikelen van toepassing zijn, zelfs indien er slechts een enkele eiser of gedaagde is, die onderdaan is van een andere Staat;

4. »dat, nu Irene van Roosbroeck naast de Nederlandse ook de Belgische nationaliteit bezit en ten tijde der dagvaarding in eerste aanleg ook reeds bezat, de rechter van de woonplaats van Irene van Roosbroeck en Koreman, zijnde Brussel, ten tijde dier dagvaarding bevoegd was en thans nog is tot kennisneming van de door Komter en Drijver in eerste aanleg ingestelde rechtsvorderingen, zodat zich ten deze niet voordoet het in artikel 3, lid 2, van het Verdrag voorziene geval, dat op de voet van dat artikel geen enkele andere bevoegde rechter dan die van de eisers bestaat;

5. »dat voorts in dit geding niets is gesteld of gebleken van enige bevoegdheid van laatstbedoelde rechter uit hoofde van enige andere bepaling van het Verdrag;

6. »dat de omstandigheid, dat Irene van Roosbroeck de nationaliteit van beide verdragslanden bezit aan de toepassing van voormelde verdragsbepalingen niet in de weg staat noch reden tot afwijking daarvan geeft;

7. » dat uit het hiervoren overwogene volgt, dat de Rechtbank het door Irene van Roosbroeck en Koreman in eerste aanleg voorgestelde middel van onbevoegdheid ten onrechte heeft verworpen, en dat wegens grondigheid van de daartegen in het incidenteel appel aangevoerde grief het vonnis waarvan beroep moet worden vernietigd met onbevoegdverklaring als hierna vermeld;

8. » dat als gevolg hiervan de grieven in het principaal appel onbesproken moeten blijven, en het principaal appel moet worden afgewezen; »

Overwegende dat Komter en Drijver als middel van cassatie voordragen :

« Schending van het recht : doordat het Hof op de in het arrest vermelde gronden de Rechtbank te Amsterdam alsnog onbevoegd verklaarde om van de vorderingen van Komter en Drijver kennis te nemen, zulks ten onrechte, omdat het Hof, door te overwegen en te beslissen als vermeld, heeft miskend dat een eiser de verweerder zal kunnen en moeten dagvaarden naar de regel van artikel 126, 3e lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, voor de rechter van zijn — eisers — woonplaats, indien de verweerder geen erkend verblijf in het Koninkrijk heeft, waarbij het van geen belang is welke de nationaliteit van de verweerder is; behoudens indien en voor zover van laatstgenoemde regel wordt afgeweken bij internationale verdragen, waaronder het Verdrag op 28 maart 1925 te Brussel gesloten tussen Nederland en België betreffende de territoriale rechterlijke bevoegdheid, etc., welk verdrag echter slechts een afwijkende regeling geeft voor het geval dat een Nederlander een Belg of een Belg een Nederlander voor de rechter daagt, doch overigens de competentieregelen van Nederlands en Belgisch recht onverlet laat, zodat een Nederlander, die twee andere Nederlanders, woonachtig te Brussel, dagvaardt naar de regel van artikel 126, lid 3, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voor zijn Nederlandse rechter, niet kan worden tegengeworpen dat, nu één der gedaagden tevens de Belgische nationaliteit bezit, de Nederlandse rechter niet bevoegd is kennis te nemen van de ingestelde vordering, omdat het enkele feit dat een verweerder naast de Nederlandse tevens de Belgische nationaliteit bezit hem niet ontheft van de plicht te verschijnen voor de Nederlandse rechter, welke de wet aanwijst, en de verweerder, die, door met een medeverweerder te huwen, de Nederlandse nationaliteit heeft verworpen, niet geacht kan worden te zijn een verweerder, welke naar de bewoordingen, de aard en de strekking en de wijze van totstandkoming van het voornoemde Verdrag gelijke behandeling dient te verkrijgen als Belgen, welke in Nederland aan dezelfde competentieregels moeten worden onderworpen als eigen onderdanen, nu een dergelijke verweerder, uit hoofde van haar huwelijk de Nederlandse nationaliteit verworven hebbende, heeft te aanvaarden dat zij als Nederlandse onderdaan behandeld wordt en moet worden, terwijl bovendien het Hof, overwegende en beslissende als vermeld, heeft voorbijgezien aan de tekst en de strekking van het Verdrag van 12 april 1930 nopens zekere vragen betreffende wetsconflicten inzake nationaliteit, goedgekeurd bij de Wet van 21 december 1936, Staatsblad 99 R, in het bijzonder artikel 3 van genoemd Verdrag, en heeft miskend dat het een algemene grondregel van internationaal privaatrecht is, in ieder geval is één der grondregelen van het Nederlandse internationale privaatrecht, dat de rechter de rechtsregels van zijn land betreffende de rechterlijke bevoegdheid moet laten prevaleren. indien een proces-partij, althans een gedaagde, naast de nationaliteit van het land van die

rechter tevens een andere nationaliteit bezit, zulks te meer in geval een dergelijke gedaagde een vrouw is, gehuwd met een medegedaagde, onderdaan van het land van die rechter en door dit huwelijk de nationaliteit van dat land verworven hebbende, welke grondregel niet wordt doorbroken doordat het voormelde Verdrag van 28 maart 1925 regelen geeft, waardoor de Belgen in Nederland en de Nederlanders in België onderworpen worden aan dezelfde competentieregels als de eigen onderdanen; »

Overwegende omtrent dit middel :

dat ingevolge artikel 9, lid 1, en artikel 3, lid 1, van het op 28 maart 1925 tussen Nederland en België gesloten Verdrag — afgezien van de, te deze niet ter zake doende, uitzonderingen — een in België woonplaats hebbende verweerder, indien hij onderdaan is van de Belgische Staat, moet worden gedagvaard voor de rechter van zijn woonplaats;

dat, anders dan het middel stelt, deze artikelen naar hun bewoordingen geen uitzondering maken voor het geval dat de in België wonende verweerder behalve de Belgische mede de Nederlandse nationaliteit bezit, ook niet als de Nederlandse nationaliteit door huwelijk met een medeverweerder is verkregen;

dat voorts — voor wat Nederland aangaat — de bevoegdheid van een in Nederland wonende eiser om een verweerder die geen woonplaats of werkelijk verblijf in Nederland heeft, te dagvaarden voor de rechter van de woonplaats van de eiser, een afwijking vormt van het in artikel 126, lid 1, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering neergelegde algemene beginsel, dat een verweerder er aanspraak op heeft te worden gedagvaard voor de rechter van zijn eigen woonplaats;

dat de strekking van het Verdrag blijkens de geschiedenis van zijn totstandkoming mede is geweest, dit beginsel zoveel als binnen het raam van het Verdrag mogelijk was toe te passen;

dat deze strekking en deze geschiedenis zeker geen grond kunnen opleveren om de uit het Verdrag voortvloeiende regel, volgens welke een in Nederland wonende Nederlandse eiser een in België wonende Belgische verweerder moet dagvaarden voor de rechter van de woonplaats van de verweerder, in die zin te beperken, dat deze alleen zou gelden voor Belgische verweerders die niet tevens de Nederlandse — of andere — nationaliteit hebben;

dat dus ook het beroep op strekking en geschiedenis van het Verdrag faalt;

dat het middel ten slotte nog wijst op het Verdrag van 12 april 1930 nopens zekere vragen betreffende wetsconflicten inzake nationaliteit en op een in het middel nader omschreven « algemene grondregel van internationaal privaatrecht », doch het middel niet aangeeft — en het ook niet duidelijk is — in hoeverre dit Verdrag en deze regel, wat daar overigens van zij, van invloed zouden zijn op de toepassing en de uitlegging van de bepalingen van het Nederlands-Belgisch Verdrag;

dat het middel derhalve de in het bestreden arrest aan dit Verdrag gegeven toepassing ten onrechte bestrijdt;

Verwerpt het beroep;

Veroordeelt eisers tot cassatie in de op het beroep gevallen kosten, tot op deze uitspraak aan de zijde van verweerders in cassatie begroot op f 50,— aan voorschotten en f 1.000,— voor salaris.

INGEZONDEN BIJDRAGE

PERSPECTIEVEN VOOR DE HUMANE WETENSCHAPPEN

Tot voor enkele tijd werden de wetenschappen traditioneel ingedeeld in twee grote klassen, de zgn. geesteswetenschappen, en de positieve wetenschappen. Hoewel men tegenwoordig de term, waarmee men de eerste groep aanduidt liever door « humane wetenschappen » vervangt, zijn hiermee geen essentiële verschuivingen gebeurd in de opvattingen, die we erop nahouden betreffende de kwaliteit van het menselijk kennen. De verhoudingen tussen de beoefenaars van beide groepen verlopen niet altijd vlot: de enen verwijten de anderen dat ze zich met problemen bezig houden die uiteindelijk niet essentieel zijn (slechts problemen in Marceliaanse zin zijn), terwijl die anderen replikeren dat zij tenminste de zekerheid en de objectiviteit bezitten die hun collega's moeten ontberen.

En inderdaad, wanneer we het vraagstuk toespitsen op de verhouding formele systemen—humane wetenschappen, dan is het contrast wel flagrant. Enerzijds tekens en regels die op ondubbelzinnige manier de combinatie der tekens regelen, axioma's en transformatieregels die, door middel van definities, aangeven hoe men van de ene toegelaten tekenverbinding overgaat naar de andere, met als resultaat dat voor gelijk welke tekenreeks, — op volkomen objectieve manier (want ook een rekenmachine kan het) — kan worden nagegaan of zij een uitdrukking, een « zin » is van het systeem, of zijn afleidbaar is of niet. Dit laatste kan, bij bewijsbeslisbare stelsels, zelfs vooraf, zonder de deductie effectief te moeten proberen! Anderzijds, vage, confuse begrippen, des te confuser, naarmate zij met meer prestige bekleed zijn, en een meer fundamentele betekenis hebben; verschillende systemen die zeker niet alle met elkaar in overeenstemming te brengen zijn, denk, als extreem vb., aan de filosofie.

Maar ook de sociale wetenschappen branden van het strijdgewoel omtrent hun grondnoties als groep, functie, vaderland, maatschappij, gemeenschap,... In één woord: langs de éne kant redeneringen more geometrico, wier dwingende kracht eenieder moet ondergaan: langs de andere kant argumentaties, constructies die men, op grond van hun verkieslijkheid boven andere, aanhangen kan, maar waar deze houding zeker niet zonder meer wordt opgelegd. Onze Westerse mentaliteit nu heeft het — sinds Descartes zich op onuitwisbare manier als haar tolk opwierp — steeds als evident aangezien « de considérer pour presque faux ce qui n'est que vraisemblable » (Disc. Méth. I.). Het nietdwingende, het slechts waarschijnlijke, plausibele heeft bij ons steeds geleden onder een capitis diminutio. De tractaten uit de Oudheid, die aan de argumentatie aandacht schonken, die zich toelegden op het verkrijgen van de instemming van de toehoorder, de Rhetorica's, zijn sinds lang vergeten. En de menselijke wetenschappen zijn in de grond nog altijd onwennig, en ietwat beschaamd, omdat zij het feilloos verlopend deductieproces van de wiskunde ontberen.

Tot zij de spanning van deze onwennigheid niet meer verdragend, brutaal reageren door zich te verschansen in een extreem en onverdraagzaam irrationalisme.

O.a. in dit licht kan nu gezien worden de poging die Prof. Perelman, Francquiprijs, in zijn « *Traité de l'Argumentation* » (C. Perelman & L. Olbrechts-Tyteca, Une nouvelle Rhétorique, *Traité de l'Argumentation*, P.U.F., 1958) heeft ondernomen om de argumentatie, de niet

dwingende redenering in ere te herstellen. Aanknoppend bij Aristoteles schrijft hij voor deze tijd een « *Nouvelle Rhétorique* ». Want, hoewel specialist in de matematische en symbolische logica, (dus niet sprekend vanuit het misprijzen van een onwetende), ziet hij in dat de geformaliseerde systemen onbruikbaar zijn, als hun tekens een inhoud moeten krijgen (die zij, in zuivere « systemen », niet hebben), die hen toepasbaar zou maken op het domein van het handelen van de mens, en in een theorie van de waarden. Onbruikbaar zijn dergelijke systemen verder, overal waar de begrippen niet die strikt éénzinnige betekenis hebben, als de tekens en definities der formele logica. En dit is toch zeker zo voor alle experimentele wetenschappen: (het probleem geestes—positieve wetenschappen, wordt dus verlegd naar het probleem deductieve systemen—experimentele wetenschappen. Maar omdat in deze laatste het vraagstuk het scherpst rijst bij de humane wetenschappen, immers slechts gedeeltelijk voor experiment vatbaar, kan het voorlopig herleid tot de relatie deductieve systemen — humane wetenschappen). « Dans la mesure où les expériences futures et la manière de les examiner ne sont pas entièrement prévisibles, il est indispensable de concevoir les termes les mieux précisés comme entourés d'une frange d'indétermination suffisante pour qu'ils puissent s'appliquer au réel. Une notion parfaitement claire est celle dont tous les cas d'application sont connus, et qui n'admet donc pas de nouvel usage qui serait un usage imprévu: seule une connaissance divine ou conventionnellement limitée est adéquate à une telle exigence », (p. 176).

Er dient hier echter opgemerkt dat deze « onbruikbaarheid » der deductive systemen in beperkte zin moet opgevat. Er wordt enkel dit mee bedoeld: de tekens van het systeem moeten een betekenis krijgen; in de werkelijkheid moet een model gevonden, zodat het dwingende doorbroken is en plaats openkomt voor een argumentatie.

Perelman zal de wetten en de denkprocédé's beschrijven, de schema's van oordeel- en besluitvorming, « où il a du non contraignant dans les arguments qui viennent à l'appui d'une thèse. La nature même de la délibération et de l'argumentation s'oppose à la nécessité et à l'évidence, car on ne délibère pas là où la solution est nécessaire et l'on n'argumente pas contre l'évidence. Le domaine de l'argumentation est celui du vraisemblable, du plausible, du probable, dans la mesure où ce dernier échappe aux certitudes du calcul » (p. I.).

Precies dus zoals de formele logica haar inspiratie zoekt in de wiskunde en de wetten beschrijft waardoor het geldige denken zich aldaar laat leiden, zal Chaim Perelman, in het bewustzijn van de ontoereikendheid van de formele systemen, en de reële gang en vooruitgang van het menselijk kennen volgend, de logica beschrijven van de argumentatie, de wegen onderzoeken, langs waar een niet-dwingende redenering zich voortbeweegt.

Misschien kan men zeggen dat hij de logica beschrijft die de dialoog beheerst, maar dan niet de dialoog waar de antwoorden van de partner dwingend vastliggen, waar de dialoog dus slechts een stilistisch middel is om een in werkelijkheid deductieve redenering aantrek-

kelijk te maken, (cfr. vele Platoonse dialogen), maar een dialoog waar beide partners effectief iets bijbrengen, en waar ze de stelling van de ander, op grond van een vrije redelijk verantwoorde beslissing aanhangen. Het spreekt vanzelf dat de «omvang» van de partner kan variëren van het eigen ik (deleberatie met zichzelf), tot een gehoor dat men zich universeel voorstelt.

En hier opent zich nu de mogelijkheid om bepaalde wetenschappen uit de grote groep die we menselijke wetenschappen noemden, vanuit een nieuw perspectief te beschouwen. We denken aan de rechtswetenschap, waarvan Perelman zelf affirmeert dat zij de filosoof, en meer bepaald de epistemoloog, heel wat leren kan: «Justice et Raison, P.U.B. 1963».

Trouwens de rechtswetenschap kan dergelijke vernieuwing wel best gebruiken. De grote beginselen, en ook wel de detailkwesties van het recht zijn merendeels geëxpliciteerd en gesystematiseerd; in de klassieke handboeken vinden we er de neerslag van. En daarom hebben de juristen zich nu geworpen op de rechtsvergelijking, en op de studie van snel actueel wordende problemen, waar de regelingen elkaar op nogal onconsekvente manier opvolgen, en er dus wel plaats overblijft voor synthese en interpretatie. Men hoeft maar de juridische literatuur van de laatste jaren te overzien om zich hiervan te overtuigen. En zonder in het minst het nut en het belang van deze studies in twijfel te trekken, kan toch misschien de vraag gesteld of het eindeloos opsporen van vonnissen, of het systematiseren van allerlei minuscule wetsbepalingetjes, of het nauwkeurig vergelijken van verschillende rechtssystemen, of, m.a.w. het zeer grote geduld en werkkracht die hier worden verbruikt, niet op een andere, meer vruchtbare manier zouden kunnen besteed.

Een meer rationele schikking van de bronnen, een handige voorstelling, een nauwkeurige klassificatie zouden het opzoekingswerk al heel wat vergemakkelijken; en binnenkort zou het misschien helemaal langs mechanische weg kunnen geschieden. Het is trouwens een algemene klacht dat geen enkele wetenschap er tegenwoordig nog in slaagt om de golven literatuur, die men over haar beoefenaars uitstort, op doelmatige en zo efficiënt mogelijke manier te verwerken.

De juristen zouden zich dus moeten bevrijden, of de bronnen zouden op zo 'n manier moeten toegankelijk gemaakt worden, dat de volle aandacht kan gaan naar een anders geïntereerd onderzoek, dat de rechtswetenschap zou toelaten, samen met de logica, en de andere sociale wetenschappen, een vooraanstaande en de ruimste perspectieven biedende plaats in te nemen onder de humane wetenschappen. Meer bepaald zou de rechtswetenschap een belangrijke rol kunnen spelen, als object van een discipline die haar methodes van denken en argumenteren zou analyseren.

Zoals de formele logica de wiskunde tot voorbeeld nam, zo zou de theorie van de argumentatie de juridische redeneringstrant tot voorbeeld nemen. De juridische wetenschap is immers een reeds gevestigde en uitgebalanceerde discipline: haar methodes hebben reeds een zekere vastheid (misschien zelfs starheid) en stabiliteit verkregen, die een rustige analyse mogelijk maakt. Vervolgens legt de wet zelf op dat alle vonnissen «met redenen moeten zijn omkleed», zodat, onder bedreiging van vernietiging in hoger beroep of cassatie, een groot deel van de resultaten van de juridische wetenschap — want van een bepaald standpunt uit kunnen de vonnissen aldus beschouwd — op grondige en duidelijke manier moeten zijn gemotiveerd. Het systeem niet passen, — gevallen die in andere wetenschappen ook moeilijkheden die op het eerste gezicht in het

schappen aanvankelijk geïgnoreerd worden — moeten door de rechter, die zich niet aan rechtswegering schuldig wil maken, worden beslecht (art. 4 B.W.). Alle vonnissen komen tot stand in omstandigheden, die wel als prototype van de argumentatieve situatie mogen worden beschouwd, nl. de strijd, de agooon voor de oordelende rechter, tussen eiser en verweerder. Het eigene van de argumentatie zal dus duidelijk — misschien zelfs soms caricaturaal — naar voor komen; blijken zal hoe de beslissing hier geenszins een dwingend en zich aan allen opdringend karakter heeft, maar hoe anderzijds niet wordt vervallen in volslagen willekeur, want de strijd wordt steeds door de wet — bij ons de eerste rechtsbron — en in mindere mate door de precedenten in bepaalde kaders gehouden. Door het feit dat de bewijslast, en de toegelaten bewijsmiddelen in zekere mate geregeld zijn, is de situatie vereenvoudigd, — wat een wetenschap als de theorie van de argumentatie, die eeuwenlang braak heeft gelegen, niet onwelkom kan zijn.

Uit dit alles mag geenszins worden afgeleid dat we voor de juristen geen andere uitweg ⁽¹⁾ zien dan een discipline die hun eigen denkmethode expliciteert. Behalve door deze reflexieve geestesverhouding kan het recht heel zeker stof bieden voor belangwekkende sociologische, etische, historische... «Einstellingen»; terwijl de louter juridische interesse nog altijd gegadigden zal vinden. Voorts is het evident dat alle humane wetenschappen zich lenen tot een benadering als die welke hier werd voorgesteld (hoewel de facto de rechtswetenschap hier een zekere voorsprong heeft bekomen). De argumentatietheorie is inderdaad oneindig veel ruimer dan de studie van de juridische logica.

We gaan evenmin voorbij aan de mogelijke implicaties die het «Traité de l'argumentation» hebben kan betreffende de opvatting van de waarheid, en dergelijke meer. Perelman trouwens merkt zelf op dat hij zijn onderzoek heeft ondernomen, «sans parti pris concernant la structure du réel». En hij hoopt dat zijn boek misschien terug belangstelling zal kunnen wekken voor «(ce) champ d'étude qui est immense, (et qui) est resté en friche pendant des siècles» (p. 139) en waarin dus zeker nog vele vragen onopgelost blijven.

Mogen we er ten slotte op wijzen dat met behulp van deze theorie, misschien twee stromingen in de hedendaagse wijsbegeerte nader tot elkaar kunnen gebracht, die elkaar, helaas, volledig ignoreren, en tussen dewelke zelfs geen begin van dialoog heeft plaats gevonden?

Het neo-positivisme dat zichzelf verruimt, en een soepeler opvatting krijgt over de Ratio, en het existentialisme dat, niet meer afgeschrikt door een in bepaalde domeinen gedeeltelijk steriele deductieve denktrant, zijn irrationalisme zou laten varen, zouden dan wellicht elkaar kunnen aanvullen en bevruchten. Doch deze wens is waarschijnlijk nog meer illusorisch dan mijn eerste, die de juristen zou willen zien reflecteren over hun eigen manier van argumenteren.

MARC VAN QUICKENBORNE.

(1) Daar de jurist hoegenaamd niet de indruk heeft in een uitgewoene situatie te verkeren is de term «uitweg» hier wellicht misplaatst.

ERRATA

In het artikel van Prof. M. Storme «Het ontwerp van gerechtelijk wetboek» dat verscheen in het nr. 36 van 17 mei 1964, zijn enkele vergissingen geslopen.

Het betreft:

Kol. 1847, 1e §, 2de lijn: lees «aflijnen» in plaats van «afglijden».

Kol. 1847, 6de §, 4de lijn: lees «deze laatste wordt benoemd door de Koning op gezamenlijke voordracht van de Ministers die de Justitie, Economische Zaken en Middenstand onder hun bevoegdheid hebben. Hier worden de gedingen tussen handelaars aanhangig gemaakt...»

Kol. 1849, laatste §, lees: «de Koninklijke Commissaris heeft zich blijkbaar door Bentham laten inspireren vermits voortaan alle burgerlijke, commerciële en sociale geschillen voor de Arrondissementsrechtbank kunnen gebracht worden, behalve die geschillen die tot de uitsluitende bevoegdheid van de vrederechter...»

Kol. 1582, 3de §, 2de lijn: lees: «men denke slechts aan de burgerlijke onderzoeksrechter (17). Het bestaan van twee totaal uiteenlopende systemen verplicht nochtans wel tot het doen van een fundamentele optie...»

Kol. 1854, 6de §, lees: «Deze sinds jaren geuite kritieken hebben de ontwerpers van het gerechtelijk wetboek niet onberoerd gelaten vermits zij, zoals verder zal blijken, op dit domein werkelijk zeer goede innovaties voorstellen».

Onze lezers zullen wel de nodige wijzigingen willen aanbrengen.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen, jrg. 1964 - nr. 1:

C. A. E. Uniken Venema, Voorwetenschap. Enkele gedachten naar aanleiding van het Jenkins Report. — H. A. J. F. Misset, Financiering van de bedrijfshuishouding en continuïteit in de produktie. — J. P. van

Ham, Omzetbelasting en diensten in het maatschappelijk verkeer. — C. van Soest, Fiscaal rechtspraakoverzicht.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1964, nr. 21:

L. W. M. M. Drabbe, Appèl van Kantongerecht op Gerechtshof in burgerlijke zaken. — G. Czapski, Een Duitse uitspraak inzake arbeidsverhoudingen. — W. H. Ariëns, Groter eenheid in vonnissen, m.o. Redactie. — Ed. Emmering, Publicatie van rechtspraak, m.o. Redactie N. J.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1964 nr. 4815.

J. Wiarda, De praeadviezen van Mr. O. A. C. Verpaalen en prof. Mr. H. K. Köster over «Cessie naar huidig en wordend recht» voor de Algemene Vergadering van de Broederschap der Candidaat-Notarissen op 29 mei 1964.

Journal des Tribunaux, jrg. 1964 - nr. 4449:

G. De Cuyper, Contrat de louage de services et rapports de droit au sein de l'entreprise en cas de transfert, de cession et de fermeture de l'entreprise.

La Revue de l'Administration, jrg. 1964 - nr. 98: - nr. 2:

Gecommenteerde rechtspraak: Familievergoedingen, met noot van Paul De Visscher. — Voorrechten en hypotheek, met noot van Jacques Heenen. — Art. 1798 B.W., met noot van Lucien Simont.

La Revue Administration, jrg. 1964 - nr. 98:

C. H. Sisson, Ce qu'est l'Administration. — J. M. Diemer, l'administration consultative à l'échelle départementale. — G. Thuillier, Paul Valéry et la politique (VII) 1936-1939.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"